27

ΣΥΝ ΤΩ ΤΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΠΑΤΡΙ
ΚΑΙ ΣΩΤΗΡΙ!

DE

HYDROPE ASCITE,

DISPUTATIONEM INAUGURALEM,

decreto & autoritate
Amplissimi Medicorum in illustri Salana Collegii,
PRÆSIDE
VIRO NOBILISSIMO, AMPLISSIMO, EXCELLENTISSIMO ET EXPERIENTISSIMO,
DN.
GUERNERO ROLFINCIO,
Philosoph. & Medic. Doct. longè celeberrimo,
Pract. & Chim. P.P. famigeratissimo,
Dn. Præceptore ac Patrono suo omni observantiâ pro sequendo,
PRO LICENTIA
summos in arte medica honores & privilegia Doctoralia ritè consequendi,
Publico & solemni examini summittit
JOANNES JACOBI BRUNOVICENSIS.
In Auditorio Majori
ad d. Junij

JENÆ,

Literis SAMUELIS KREBSII,
ANNO M DC LXII.

VIRIS

Magnificis, Nobilissimis, Amplissimis, Genere, Pietat
Autoritate, magnis in Remp. meritis, Prudentia
& rerum usu eminentissimis,

DOMINIS

CONSULIBUS
SYNDICIS
CAMERARIIS
SENATORIBUS
DECEMVIRIS

INCLYTÆ REIPUBLICÆ

BRUNOVICENSI

DOMINIS MECOENATIBUS ET PATRO

reverenter ac devotè

debita animi submissione & observantiâ colendis,

S. P. D.

&

hanc inauguralem suam Διατριβὴν

in

sui suorumque studiorum ulterio-
rem commendationem

submissè offert,

D. D. D.

AUTOR.

ADeò verum eſt illud EURIPIDIS *in Phœniſſis: ἀναγκαίως ἔχει πατρίδος ἐρᾶν ἅπαντας, neceſſe eſt, patriam ut cuncti ament*, ut ex eo tempore, quo in Academiis vixi, miro quodam deſiderio ſignificandi meum in dulciſſimum natale ſolum ejusque RECTORES amorem, obſervantiam & pietatem, flagrantem me ſenſerim. At quàm lubens pium hunc, & debitum in terram natalitiam affectum in apricum ponere, quàm jugi memoriâ & devotâ mente erga VOS, PROCERES, PATRIÆ PATRES, honoris & obſervantiæ cultum declarare ſtudui: tàm ſemper mea teneritas nihil dignum VESTRA AUTORITATE ET EMINENTIA promere poſſe eſt viſa, ſed huc usque in pectoris penetralibus coërcitus delituit hujus meæ voluntatis fervor. Nunc verò tandem vi erumpens hanc ſcintillam excutit.

Suſcipite, VIRI MAGNIFICI, hoc qualecunque eſt meæ in Patriam pietatis, in VOS obſervantiæ argumentum: manum aliquando & oculos hisce pagellis admovere, ubi graviſſimæ rerum gerendarum curæ paulisper diffugiunt, ne dedignamini, meque ſimul VESTRA benevo-

lentiâ, quâ nihil apud me poteſt eſſe antiquius, proſequimini.

Ego Deum Opt. Max. ex animo precor, ut PATRIAM URBEM ab omni infelici occurſu defendat, VOS corpore incolumes, conſilio valentes, regimine felices diu ſuſtineat, votaque VESTRA omnia cumulatiſſimè impleat.

Dabam Jenæ Menſe Majo Anno
CIↃ IↃC LXII.

V. V. Magnif. Nobiliſſ.
Conſult. ac Prudentiſſ. Amplitud.

obſervantiſſimus

Joannes Jacobi.

PRO-

PROOEMIUM.

Quantas utilitates immensum illud ac vastum globum terrestrem ambiens mare adferat macrocosmo, hujus plenissima est magna illa tabula, quam in publico hoc mundi theatro publicè suspendit, spectandamque oculis offert Experientia. Tribus: per hoc vectis ditat populos, & quibus hæc non est instructa opibus regio, eas alio sub sole calentes subministrant: nam

India mittit ebur, mittunt sua thura Sabæi,
atque Lybes frumenta ferunt, Campanus Jacchum,
Attis mel, Phœnix palmas, Lacedæmon olivum.

Hæc verò & alia quamplurima certè in loco suo manerent natali, nisi innumera sua brachia longis exporrigeret Amphitrites terrarum marginibus. Mediantibus his, qui tantis erant divisi districtibus, alternis muneribus invicem vinciuntur, India & ultima Thule ferè sociali se amant fœdere.

Non minores microcosmi Oceanus, massa sanguinea, affert utilitates. Hic vivificum nectareumque possidet succum, quo sitientia & jugiter effluentia membra irrigare queat, ut in omnibus vitæ muniis rite obeundis debitam præstare possint operam. Hunc thesaurum autem non rarò vel in ipsa regia, Corde, vel in portubus re-

 centum

tentum & hærentem quereremur, nisi rivulos satis multos huc illuc per omnes ac singulas microcosmi regiones spargeret, quibus vitalem illam omnibus advehat visceribus ambrosiam.

Dux Venetus singulis annis die Ascensionis Christi magno Procerum stipatus comitatu, unà cum Sapientibus & primariis Senatoribus navem (Il Bocentoro dicitur) scandens, & ad maris ostium delatus, annulum aureum in medias undas projicit, eo munusculo mare in manum sibi convenire, justæ sponsæ loco, veteri ritu declarat, *teste Guid. Pancirollo tit. 56. part. 1. rerum memorab.* & *Andr. Scoto in itinerario Italiæ p. 15.* Quivis me hercules microcosmico mari ejusque fluminibus suas singulis diebus & horis offerat opes, modò digna ipsi rependi possint præmia.

Quantasquantas autem secum ferat mare Megalocosmi utilitates, tantas etiam sæpissime ciet turbas, dum nimium exæstuat seseque effundit, ita ut per omnes se volvens campos agros sternat, arvo concredita semina eluat, domos, vicos rapiat, sylvas evertat, nonnunquam latentes

maneant pressæ sub gurgite vasto
arces, templa Deûm, turritaque culmina & urbes.

Microcosmi flumina sæpissime etiam vel nimio incandescentia æstu faciunt, ut membra arentia conficiantur, febriculæ ipsi Regiæ microcosmicæ insidias & noxam struentes oriantur, spirituum animalium officina vacillet, vitalium labascat, genitalium emoriatur; vel abundantia & se exonerantia, unde inter alia quamplurima non semel

variæ species hydropis aquosi
queis membra aut totum suffusa corpus ab undâ
intumuit,

& ceu

& ceu à diluvio, quo primi ævi homines periêre, aquis salsis ceu marinis immerguntur & suffocantur.

Hoc ultimum undæ microcosmicæ damnum, *judicio Dureti annot. in 39. cap. Hollerii de morb. intern.* omnium calamitosissimum symptoma, quod & causæ magnitudine, & symptomatum vehementia, & curandi difficultate, penè est insanabile, loco inauguralis disputationis, jussu & consensu gratiosissimæ Facultatis Medicæ proponemus, ejusque διάγνωσιν, πρόγνωσιν & ἴασιν quantum nostræ permittent vires paucis his seqq. pagellis tractabimus. Δεῖ δὲ τὸν ὀρθῶς ταῦτα χειρίζοντα, πρῶτον μὲν ἐκ τῶν θείων ἄρχεσθαι. *Eum qui ista probe tractare volet, primum quidem à divino Numine initium sumere oportet,* scribit *Hipp.* περὶ γυναικείης φύσιος *p. m. 583.* Quare

Annue sancta Trias, mentemque actumque guberna;
Ut Tua quæratur gloria, nostra salus.

CAPUT I

continet ὀνοματολογίαν.

HYDROPIS vox est ἐκ τῶν πολλαχῶς λεγομένων. *Hippocr. l. de nat. pueri p. m. 248.* pro serosâ illâ & mucosâ profluvie, quam parturientes cum fœtu per uterum secernunt, accipit. Recensito namque modo exitûs fœtûs ex utero addit: μετὰ δὲ ταῦτα ὕδρωψ ἔρχεται αἱματώδης, *post hæc exit humor cruentus. lib. 4. de morb. p. m. 498.* unus è quatuor humoribus sanguineæ massæ eidem vocatur ὕδρωψ: αὗται δὲ αἱ ἰδέαι (ὑγροῦ ἐν τῷ σώματι) εἰσί, φλέγμα, αἷμα, χολὴ καὶ ὕδρωψ.

Medicis aliis autem denotat corporis humani affectum, aspectabilem scil. tumorem ab aquâ vel flatibus provenientem.

GENERALITER omnem in quavis corporis parte præternaturalem aquæ abundantiam indicare potest, ut

quando IN CAPITE sub cute fluctuans tactumque subterfugiens, at mox refluens recurrensque humor deprehenditur, quem peculiari nomine vocant ὑδρεγκέφαλον, *de quo vid. Paul. Æginet. l. 6. c. 3. & Marc. Aur. Severin. de recond. abscess. nat. p. m. 183.* Vel in aliâ corporis parte; sic in puero quodam scholastico observatus est HYDROPS PULMONIS à *Carol. Pisone l. de morb. ex serosa colluv. obs. 51.* Eodem & Maximilianum Imperatorem interiisse testis est *Joh. Crato epist. 163. à Laur. Scholzio edit.* THORACIS, *Carol. Piso l. c. p. m. 215. & seqq.* PECTORIS, à suppresso menstruo fluxu, *Chiffletio* teste. Sic *Joh. Bapt. Montanus consil. 189. p. m. 194.* puellam hydropicam in GUTTURE tantum, ut tumor longissime dependeret, per incisionem curavit. Alium Venetiis in ponte Rivi alti elemosynam petentem hydropicum tantùm in BRACHIO *idem l. c.* observavit; qui adeò distentam habebat Manum, ut facile æquaret manicas ad terram usque demissas. Et *Sennertus l. 2. pr. part. 1. c. ult. in fine* testatur, se vidisse semel atque iterum, & idem annotâsse alios, toto corpore salvo MANUM tantùm intumuisse tumore aquoso pertinacissimo. In PERICARDIO, MESENTERIO, LIENE, RENIBUS, TESTIBUS MULIERUM simile quid observatum fuisse testatur *Andr. Cæsalpin. l. 7. catoptr. medic. c. 23.* VENTRICULI. *River. obs. communic. p. 26.* UTERI, SCROTI, *Hipp. l. 1. morb. mul. 37. & 4. de morb. t. 34. & Bartholin. cent. 3. hist. anat. 64. Idem hic* Hydropem PEDUM non abdominis in architectonicæ militaris Magistro annotavit *cent. 2. h. 37.*

Verùm talis aquæ collectio nullibi simpliciter Hydrops vocatur, sed semper μετ' προσθήκης cum appositione partis illius cui inhæret, effertur.

SPECIALITER tumor abdominis vel totius corporis aquosus vel flatulentus dicitur ὕδρωψ, quasi ὑδερικὴ ὤψ aquosa facies. ab ὕδωρ *aqua* & ὢψ *facies:* quod iis, qui hoc afficiuntur affectu, faciei floridus & vividus color, τῆς χροιᾶς τὸ ζωτικὸν ἄνθος, in aquosum, cadaverosum, luridum ac fœdum mutatur. Alias *Græci* vocant ὑδρώπιον, quod Gentilis

ex Prisciano interpretatur Aquosa passio, ὕδερον, ὑδρωπικὸν πάθος, item *teste Coo l. 1. de intern. aff.* & *l. 1. de vict. rat.* per synechdochen ὕδωρ. Apud *Latinos* partim remansêre appellationes græcæ, & vocatur *Hydrops. Celso l. 3. de re med. c. 21.* Hydropicus morbus; partim latinè magis effertur, & dicitur *Aqua inter cutem, Aqua intercus*, vel absolutè *Intercus*: non quod in omni specie aqua μεταξὺ σαρκὸς καὶ δέρματος *inter carnem & cutem* contineatur, sed infra partes cutaneas. Hac hydropis specie laborantem vocat *Hipp. l. 1. de morb. t. 47.* ὕφυδρον SUBAQUOSUM. *Q. Sereno* dicitur *Lymphaticus error.* Germani vocant die Wassersucht. Hæc nomina omnia desumpta sunt ab accidente, cum aquosus humor hanc passionem perpetuò comitetur, ut ait *Cœlius Aurelianus l. 3. c. 8.*

Paracelsus p. 549. vocat *Rorem humidum* seu *Resolutum liquorem*, ad differentiam aquæ simplicis usualis, *tom. 4. tr. 4.* item (novitatis forsitan studio) *Undemiam*, ab undâ. *p. 1029.* vocat den Wolckenbruch.

STRICTE sic dicti Hydropis tres ponunt, *Gal. l. rat. vict. in acut. comm. 110. Aëtius l. 3. c. 20. & alii*, differentias: alium appellant TYMPANITIDEM, qui *Hipp.* Hydrops siccus dicitur, alium LEUCOPHLEGMATIAM seu Anasarcam, alium ASCITEM. Prioribus missis ultimam, de qua magis propriè dicitur nomen ὕδρωψ quàm de cæteris, (cæteræ enim species tantùm per hujus similitudinem nomen habent, ut loquitur *Jachinus in 9. Rhas. cap. 2.*) tractabimus. Proponimus itaque ejus in

CAPITE II

Πραγματολογίαν

seu

Definitionem realem, ejusque formalem rationem.

ASCITES est collectio seri in abdomine præternaturalis: sive est tumor aquosus abdominis, nonnunquam & scroti & crurum simul, cum cibi fastidio & siti inexstinguibili, difficili respiratione, tussi siccâ, pulsu parvo, faciei totiusque corporis lurido colore, urinâ paucâ & nonnunquam rubrâ, à viscerum sanguinis coctioni & depurationi destinatorum imbecillitate, & vasorum lymphaticorum culpâ dependens.

DEFINITUM est Ascites. Græcum est vocabulum dictum ἀπὸ τοῦ ἀσκοῦ *ab utre*, quod *teste Coo l. 1. de morb. mul.* κλυδάζεται τὸ ὕδωρ ὡς ἐν ἀσκῷ, in illâ venter *aquoso humore refertus utrem aquâ plenum repræsentet*, *Gal. 4. aph. ii*: vel percussus in morem utris aquâ semipleni resonet, secundum *Valleriol. l. 2. obs. 5*: ac si sonaret Coac Coac Coac, addit *Gordonius lil, med. p. 287.* Unde & *Utricularis* appellatur, *Chalmet. Enchirid. chirurg. c. 41.* & *Jachin. in l. 9. Rhasis comm. cap. 52.* Hinc *Gal. 2. meth. 2.* Hydropem inter morbos, qui ab externæ alicujus rei similitudine nomen acceperunt, retulit. Idem etiam ὕδερον ὑδατώδη *Hydropem aquosum* nominat. Minus rectè *Mercurialis l. 6. c. 16. var. lect.* ex Plauto & Festo probare conatur Latinis dici *Veternum*.

GENUS constituimus ὄγκον παρὰ φύσιν *præternaturam incrementum seu tumorem. Si humores in toto corpore non redundent, sed in parte unâ quâpiam collecti fuerint, tumores præter naturam corporibus ipsis moliuntur.* Ita *Gal. l. de Plethora.* Triplicem sic inferre videtur morbum 1. *Intemperiei* cum materia, *teste Gal. de diff. morb. c. 5. & 13.* item *l. de caus. morb. c. 6.* & *l. de inæqu. temp. c. 3. & 9.* 2. *Magnitudinis* auctæ *l. de morb. c. 16. & Gal. 14. M. M. c. 13.* 3. *solutæ unitatis l. de diff. morb. c. 7.* & alibi apud *Galenum*.

Cum autem tumorum differentiæ potissimum sint duæ: alii enim proveniunt à partibus decumbentibus, ut si intestinum descendat & delabatur in scrotum, quem tumorem vocant ἐντεροκήλην seu *Herniam intestinalem*: vel si omentum, ut in ἐπιπλοκήλη: alii ab influentibus humoribus, sanguine,

sanguine, bile, pituita, melancholia, sero: meritò in definitione addidimus, quod sit TUMOR AQUOSUS. Materia illa aquosa propellitur in cavitatem abdominis, & ita sui præsentia replet cavitatem adeò, ut abdomen augeatur & attollatur. *Quando serosus humor in toto corpore abundat, præcipuè verò in abdomine, excitatur species Hydropis, quæ Ascites dicitur,* scribit. *Gal. l. 3. de sympt. caus. c. 2.* Hydropem quidem à sanguine in religioso quodam ad Spiritum sanctum factum asserit *Hercules Saxonia l. 3. pract. c. 22.* Verùm rectè *Sennertus l. 3. part. 6. sect. 2. c. 3. q. 1. censet*: Tumorem quidem ventris fuisse ex sanguine per venam aliquam effuso ortum, sed non hydropem, qui, ut nomen indicat, tumor est ab aqua ortum habens: patereque tumorem ventris latiùs, quàm hydropem. Aquosus autem humor est hic non semper ratione substantiæ & coloris, sed ut plurimùm: interdum enim adeò crassus est, ut non tantùm lactis substantiam repræsentet, verùm etiam superet, colorem lactis pariter repræsentans. Talem materiam nonnunquam excretam vidit *P. Salius Diversus l. 1. in Hipp de morb. s. 1. t. 47.* in moniali diu hoc morbo detentâ, factâ solutione morbi per lotium, quod substantiâ & colore lac æmulabatur, & quotidie copiosum excernebatur. Citrina nonnunquam est aqua, unde das gelbe Wasser vocant. Nos relicta ratione formali explorabimus in

CAPITE III
SUBJECTUM.

ADAEQUATUM seu causæ continentis proximæ SUBJECTUM est, *secundùm Arabes*, inter zirbũ & Siphac intrinsecum, seu inter peritonæum & omentũ. *Galenus*, quem sequitur *Paulus Ægineta in introd.: c. 13.* locum collectionis inter intestina & peritonæum nominat. *Hip. 7. aph. 55.* alium locum videlicet τὸ ἐπιπλȣν *omentum ipsum* notavit.

Quæcunque tandem sit cavitas, ubicunque collecta est aquosa materia in abdomine, tumor hujus oritur, qui eò

major erit, si tota cavitas usque ad septum transversum sit impleta, tunc etiam ex eo tanquam scaturigine per spatia subcutanea in partes decliviores, scrotũ & crura, quasi cuniculis factis defluit, similemque illicò tumorẽ parit. ἧσι μὲν ἥτε κοιλίη καὶ τὰ σκέλεα πλήθει ὕδατος. ἧσι δὲ ἐς θάτερον τουτέων. *Nonnullis venter & crura aquâ replentur, quibusdam horum alterum*, scribit *Cous l. 1. de morb. mul. p. m. 613.* Accidit tamen, scribit *Senn. pract. l. 3. part. 6. s. 2. c. 3. p. m. 709.* ut interdum aqua non in cavitate abdominis, sed vesicis quibusdam, partibus ventris inferioris intus adnatis, includatur. Inter membranam renum externam, notatum *à Nobilissimo, Excellentissimo & Experientissimo Dn. Praeceptore, Patrono & Promotore meo, Dn. Job. Theod. Schenkio in exercit. anat. p. 497.* Recenset *Sennertus d. l.* historiam mulieris hydropicae ex *Mauritio Cordaeo comm. 5. in lib. 1. de mulier. morb.* in cujus cadavere eviscerato nulla cavitas, in quâ non pendebat vesica loco illi exactè aequalis & conformis, qui suo ambitu ipsam contineret. Quas vesicas si quis universas in numerum redegisset, 800. numero superassent. Non absimilem historiam recenset *Schenkius l. 3. obs. Vid. & hist. 25. cent. 4. Bartholini.*

De Subjecto causae antecedentis, vel quaenam pars sit, cujus vitio serosus hic humor generatus coacervatur, & in cavitatem imi ventris depluit, gravis & difficilis inter medicinae Proceres est controversia.

Hipp. l. 1. de morb. mul. ἐπιγίνεται ἀπὸ τοῦ ὕδρωψ αἰεὶ, ἐπὴν μάθῃ ὁ σπλὴν ἕλκειν ἐς ἑωυτὸν φύσει ἀραιὸς ὢν καὶ μανός *Ex eo semper hydrops subsequitur, ubi lien naturâ rarus & laxus ad sese trahere consueverit. Et 2. prognost. t. 1.* ἄρχονται δὲ οἱ πλεῖστοι ὕδρωπες ἀπὸ τῶν κενεώνων καὶ τῆς ὀσφύος, οἱ δὲ ἀπὸ τοῦ ἥπατος *Incipiunt plurimi hydropes ex partibus inanibus ac lumbis, jecoreque* Ubi ad vocem κενεώνων in expositione *Christoph. à Vega p. m. 1006.* addit: *Haec eadem sunt quae apud Gal. in comm. appellantur τὰ λαπαρὰ i. flaccidae partes.* Quemadm. *Homerus iliad.* ε:

βέβληαι κενεῶνα διαμπερές.

Appellat

Appellat autem *Homerus* eo nomine partes, quas zona cingit, quemadmodum *l. c.* seipsum explicat:

νείατο ἐς κενεῶνα. ὅτι ζωννύσκετο μίτρην

ad extremum ventrem quâ parte cingebat baltheum. Locum zonæ cingentis il. λ. describit:

Ἰφιδάμας δὲ κατὰ ζώνην θώρηκος ἔνερθεν

juxta zonam sub thorace.

Sunt ergo partes flaccidæ aut inanes juxta zonam sub thorace, quæcunque inter extremam thoracis costam & fœmoris ossa habentur: *omnis enim illa sedes videtur inanis, si cum supernis infernisque partibus conferes* scribit *Gal. in comm.*

Hoc ipso constat, non unum viscus, e. g. jecur aut aliud in spatiis illis inanibus, Hippocratem accusasse, sed omnia ibidem loci latitantia.

Galenus comm. ad l. c. Hipp; *Communis Hydropis ortus inde exstat, quod officium in sanguine generando positum vitiatur.* Quanquam verò *Gal.* officinam αἱματώσεως epati non assignare videatur, dum *l. 2. de foet. form. c. 3.* in epate non magnum adeò esse calorem naturalem, sed tantùm teporem, & *l. 5. de loc. aff. c. 1.* læso corde actionem epatis quoque lædi scribit; tamen *6. de placit. Hipp. & Plat.* præcipuum ac primarium sanguificationis esse ὄργανον novem probare conatur argumentis, quâ superstruit hanc assertionem, dum epar ejus facultatis, quæ sanguinem gignit, instrumentum est, consequens est, ut vitiato hoc viscere actio quoque ejus vitietur. Et sic epate læso s. debilitato & refrigerato non posse nisi frigidum & aquosum sanguinem generari, qui in abdomine coacervetur, hoc intumescat & Ascites pronascatur. Hinc *5. de loc. aff. cap. 7. nisi hepar afficiatur, haut quaquam fieri potest hujusmodi affectus hydrops. it. 6. c. l. 1. nisi ad jecur frigus mittatur, aqua inter cutem sequi potest minime.* Nullum itaque Hydropem absque jecoris vitio, consensu, & conspiratione oriri posse judicat.

Pro hâc sententiâ tanquam pro aris & focis plerique tùm veterum, tùm recentiorum pugnarunt. *Gordonius in lil.*

medic. p. 286: quia hepar fuit debile in generando & segregando, ideo modò plus est debile in expellendo ad exteriora, sed facit quod potest, ideò convertitur ista materia in vaporem, & per porositates & foramina resudat, usque ad pelliculas continentes intestina, quæ siphac & mirach appellantur, tunc ibidem includuntur, aggregantur & causant tumorem ventris in tantum, quod intestina balneantur in illis.

Nos verò ab eâ dum recedimus, meminimus illius *Coi. l 4. de morb. p. m. 514.* ἀνάγκη δεῖ πρὸς τὰ ἰσχυρῶς δοκέοντα, τὰ πολλὰ ἰσόρια ἐπάγεσθαι, εἰ μέλλει τὸν ἀκούοντα ἐκ τῆς πρὶν γνώμης μεταστρέψαι τοῖς ἑωυτοῦ τε λόγοισι πείσειν. *Necesse est eum, qui velit auditorem à pristina sententia deducere, suisque verbis fidem facere, ad ea quæ firmiter in opinione hærent, multa argumenta adferre.* Falsa itaque nititur ὑποθέσει. Hepatis quippe in sanguificatione usus, qui hactenus eruditorum animis firmissimè radicatus stetit, hodiè ruinam est perpessus. Etenim si nullus chylus ad epar fertur, ut solidè demonstratum est à *Pecqueto, Joh. van Horne & aliis*, nulla quoque ibidem sanguificatio poterit institui. Et jure merito ἀδεκασίας nos subjicimus legibus, in nova inventâ veritate acquiescimus, & infelicem cordis tot seculorum decursu suâ dignitate spoliati sortem deploramus, idem in integrum restituimus, totumque αἱματώσεως monarchicum ei decernimus, idemque ei in manus tradimus imperium. Falsitatem etiam satis manifestè indicant testimonia Excell. Medicorum, qui αὐτόπται in demortuis hydropicis apertis nullum in epate deprehendêre vitium. Vide sis *Schenk. l. 3. obs. 13. ad 17. Maurit. Cordæum comm. 5. in lib. 1. Hipp. de mulier. morb. Helmont. tr. ignotus Hydrops. Riverium obs. communic. p. m. 55.*

At licet cordi in αἱματώσεως opere ὑπεροχὴ καὶ παμβασιλεία *magistralis supereminentia* & *potestas regia* contigerit; tamen pro principali & unico causæ antecedentis subjecto id non proclamamus, sed reliqua etiam viscera, quæ sanguinis depurationi & clarificationi à providâ matre naturâ præfinita sunt. Sequitur

CAPUT IV,

quod ostendit

CAUSAM IMMEDIATAM.

Οἱ ἰητροὶ ἁμαρτάνουσιν οὐκ ἀτρεκέως πυνθανόμενοι τὴν πρόφασιν τῆς νούσου, *falluntur Medici, cum morbi causam non exactè investigant*, scribit *Hipp. l. 1. de morb. mul. p. m. 613.* is etenim quàm rectissimè curat, quem prima origo causæ non fefellit, adeoque ad ipsum medendi officium pertinet ipsas causas omnium affectuum, quoad licet, investigando penetrare. Ergo & hîc χρὴ ἀνερωτᾷν αὐτίκα ἀτρεκέως τὸ αἴτιον *confestim exactè causa pervestiganda est.*

Causam hujus collectionis aquarum in abdomine statuimus VISCERUM SANGVIFICATIONI ET DEPURATIONI INSERVIENTIUM, CUMPRIMIS RENUM ATTRACTRICIS FACULTATIS IMBECILLITATEM, LYMPHATICORUMQUE CULPAM.

Sanguini, ut alimentis, inest aquæ elementum, quo diluitur, hoc verò cum in substantiam partium non cadit, necessariò debet separari in coctione: hujus enim beneficio, quicquid in alimentis est sereum & separatur & perficitur, cum certum sit, nullam διάκρισιν neque κένωσιν fieri posse, nisi præcedat πέψις, *Gal. 4. aph. hypomnem. 22.* Scilicet: chylus ex lacteis pervenit ad subclavias, ex his in dextrum cordis ventriculum, ex hoc tenuior pars statim per septum, crassior autem per venam arteriosam ad pulmones, hinc per arteriam venosam in sinistrum ventriculum, ubi in sanguinem mutatur. Hic sanguis, ob parvam in corde moram non potest fieri omnibus numeris absolutus & perfectissimus, sed quasdam continet particulas, quæ in ipso per venas & arterias, item viscera jecur, lienem, pancreas, renes, transcursu ulterius elaborantur, donec demum crebrâ sic peractâ percolatione & secretione, cre-

broque

broque per cor curſu perficiatur. In Jecur itaque perveniens talis ſanguis percolatur, ſimul, *teſte Bartholino*, ſerum copioſo ⊖le volatili præditum coquitur, adque vaſa ſic dicta lymphatica amandatur, quæ vel ob tenuitatem tunicæ à copia, vel ejuſdem liquoris acrimonia, vel incumbentibus gravioribus rumpuntur, aquamque in cavitates vicinas abdominis effundunt; vel hydatides ſeu veſicas aquâ plenas hepati annatas (ſæpe pugni magnitudine majores ſunt inventæ) efficiunt, quæ ruptæ aquam in abdomen profundunt, tumoremque generant utricularem. *vid. Fern. l. 6. de part. morb. & ſymptom. c. 8. & Senn. l. 3. pract.*

LIEN, cujus uſus eſt ſanguinem terreſtriorem copioſo ſero dilutum per arteriæ ramulum peculiarem ſupra cœliacam ortum è corde adductum ulterius coquere, perficere ac diſponere, ut feces in locis convenientibus ſeparari queant, huic malo anſam dat; nam actione tali læsâ tartareæ ſalinæque ſcoriæ ad renes delatæ propter debilem attractricem ſeparari nequeunt. Tartarus enim & ſalia volatilia acida, ſcribit *Nobiliſſimus, Excellentiſſimus, & Experientiſſimus Dn. D. Mœbius, Dn. Præceptor, Promotor & Patronus meus plur. devenerandus in fundam. Φyſiolog.* quorum in omnibus corporibus proventus ſat largus, videntur præter cordis coctionem, peculiarem in liene deſiderare, quâ denegatâ remanent in ſanguine confuſa, nec commode in renibus ſecerni queunt, unde non debent non in abdomen refluere, ibique reſiſtere. Mutuam namq; omnes partes tradunt in microcoſmo operam, & læsâ unâ facilè læditur altera & in conſenſum trahitur. Veſicam aquâ plenam duorum pugnorum magnitudine ſub liene *Volcherus Coiter*, multas tales *Platerus & alii* obſervarunt. In hydrope porrò lapidoſum omninò lienem vidit, *P. Foreſtus*.

Hipp. l. de oſſ. nat. t. 8: Renes quicquid inutilis ſeroſi & ſalſi eſt in vaſis, id per arterias transmiſſum ad ſe ſeparant à ſanguine, deſtillando per carunculas in pelvim, & hinc per ureteres demittendo in veſicam. Scilicet ut ſerum ad renes

per-

perveniat, necesse est devehi cum sanguine per cor in aortam, atque inde per arterias (ab officio, quod serum qs. per eas emulgeatur dictas) emulgentes ad renes ducitur, in quorum substantiæ singulas diffunditur partes, & sic per παρέγχυμα percolatum, servatâ sanguinis parte pro nutritione privatâ, parte per venas remissa, in cavitatem emandatur. Accedit & hoc, quod renibus à natura concessæ sint venæ lacteæ, per quas chylus aquosior statim ad renes possit abire, ut ulteriùs ibi concoquatur, eâque concoctione serum segregetur. Hinc *Gal. l. 3. de sympt. caus. c. 2*: Ubi renes aut venæ trahere non possunt serum, in ventrem mittunt & toti id corpori impartientes subcutaneos hydropis status inducunt. RENIBUS ergo morbo officiali affectis serum in vasis subsistit, inque abdomen stillat.

Licet autem viscera reliqua suo funguntur officio, tamen nihilominus excitatur Ascites vitio URINAE DUCTORUM seu URETERUM. Horum quippe usus est serum in renibus à sanguine sequestratum & in pelvi exceptum ducere ad vesicam in cisternam. Obstructis hisce aquæ ductibus regurgitat & restagnat urina; à calculo transeunte aspero dissectis, urina confertim effluit: unde non potest non sequi cavitatis abdominis impletio, atque παρὰ φύσιν ὄγκος ὑδατώδης.

Paracelsus variis in locis variè de hydropisi ejusque causâ sentit: *Tom. 7. l. 7.* scribit: So ist in gutem wissen/ daß im Menschen ein Brunn auffsteiget / von dem Wasser gehet so viel / das nicht gläublich ist denen / die es nicht gesehen haben / gleich alß hätte Moyses mit einer Ruthen in die Leber geschlagen/ und lauffe nichts heraus als Wasser für und für/ (als vielleicht nicht wol anders seyn mag / dann daß Gott also ein Ruthen schlägt / wie Moyses) *tr. de Hydrop. & de* ♀ *l. 2. tr. 2. c. 6.* Causam hydropis statuit ⊖ aluminosum resolutum 1. ab influentiâ interni cœli hominis. 2. à propria natura ⊖lis. 3. à victu immoderato. 4. ab aliis morbis.

 Severi-

Severinus, Scheunemannus & *alii* accuſant itidem ⊖ reſolutum.

Hos refutat *Helmontius tr. Hydrops ignotus* : Puerile eſt, *inquiens*, ſomnium, quod ⊖ in nobis deſtilletur, ſublimetur, calcinetur, circuletur, aliaque ſubeat tormina.

Ipſe ſuam *c.l.* profert ſententiam eſſe hydropem omnem à ſolo renum Archæo, fermento ex cauſâ occaſionali intrà ſe concepto, & quidem à venenatâ quâdam qualitate anodynâ, quæ archæum renum immemorem reddidit ſui officii.

Verum enim verò his non novam rem, ſed nova ſaltem verba afferunt. Rem ipſam penitiùs quis inſpiciens certus erit, ex ⊖le partium corporis humani reſoluto haut fieri hydropem, ſed à ſeroſo excrementitio humore *p. n.* in abdomine cumulato nec debito modo excreto. *vid. Senn. l. 1. conſ. & diſſens. c. 16. p. m. 293.*

CAPUT V

pandit

Cauſas mediatas.

PROXIMIORES in & REMOTIORES has diſtinguunt. Inter illas occurrit I. INTEMPERIES. Qualis verò ea ſit, lis eſt etiam inter autores : *Quidam*, inter quos *Avicenna* & *Aëtius*, omnem à frigidâ oriri intemperie volunt : *quidam* contrà à calidâ mordicùs defendunt. Quin & de paſſivis qualitatibus litigant, dum alii ſiccam, alii humidam accuſant. *Nos*, ne horum argumentis & ratiociniis paginam impleamus, cum *Jacobo Zwingero cent. 2. obſ. à Fabr. Hildano edit.* non magni momenti controverſiam hanc judicamus, cum utrumque cauſæ vicem obtinere queat, & diverſo reſpectu tum â frigidâ introduci poſſit Aſcites causâ, tum à calidâ. Ab hâc quidem per accidens, antecedenter & mediatè, calorem nimirum viſcerum exterminando, non ſecùs ac videmus ignem ab alio majori igne exſtingui ; ab illâ verò per ſe & immediatè refrigerando.

II. MA-

II. Mala conformatio viſcerum, ut cum meatus ſeu viæ, per quas ſerea & aquea materia ex uno loco in alium tranſire debet, vel διαίρεσιν, vel διαπήδησιν, vel ἀναστόμωσιν, vel ἔμφραξιν, vel στενοχωρίαν, vel θλῖψιν paſſæ ſuo nequeant fungi officio, ſecundum obtinet locum. *Alex. Maſſar. l. 3. prax. c. 16.* citat Avicennam, qui ſtatuit, parvitatem jecoris hydropis quoque cauſam eſſe poſſe.

III. Unitas ſive per τραῦμα *vulnus*, ſive per ῥῆγμα *ruptionem*, ſive per ἕλκος *ulcus* ſoluta, claudit agmen.

Remotiores uſitatâ concinnâ methodo ſtatuimus

I. Naturales & 1. quidem Temperamentum. Qui ſunt temperamenti frigidi & humidi, proni magis ſunt in Aſcitem. Quò quis calidior, eò minùs aqueæ humiditatis colligitur ſegregaturque; frigore verò invaleſcente, aquarum largiſſimi rivi manant in hydropicis, ſcribit *Bartholinus in ſpicileg. de vaſ. lymph. p. 6.* Non ſolùm autem Totius, ſed præcipuè Renum temperamentum tale: defectus quippe adipis in his impedit, quo minus renes διακρίνειν poſſint καὶ πέπτειν. 2. Ætas. Ἀσκίτης ξυνὸς ἡλικίης πάσης, *omni ætati eſt communis aſcites.* Acerbâ hydropis illuvie correptũ, vixdum vitam, nedum non lucẽ expertũ, puellum vidit Marcus Aurel. Severinus. *vid. ejusdem l. 4. de recond. abſceſſ. naturâ c. 36. p. m. 266.* 3. Sexus. Veteres & recentiores ferè omnes viros magis, quàm fœminas hoc diluvio affligi affirmant: *Mercurialis* verò muliebrem ſexum magis obnoxium eſſe huic malo innuit. ἐστὶ δὲ ξυνὸν πάντων ἀνδρῶν, γυναικῶν, recte *Aretæus l. 2. de diuturn. c. 1.*

II. Non naturales inter primum occupat locum Aër. ᾧ ἀδύνατον μὴ πλησιάζειν, *cujus evitandi nulla eſt ratio.* Falſum eſt quod ſcribit *Petrus Paulus Pereda in Paſchal. method. cur.* aërem nunquam poſſe facere ad hydropis generationem, eò quod non poſſit ad epar penetrare, illudque refrigerare: nam hic ceu μέγιστος ἐν ἅπασι συμπτωμάτων δυνάστης *teſte Hipp.* περὶ φυσῶν, ſi ſit frigidus, craſſus, turbidus, pluvioſus, multâque exhalatione humeſcens, à ſtagnantium

 aqua-

aquarum halitibus infectus, poros cutis occludit, corpus pituitâ & multis impuritatibus cumulat. Calidus etiam si fuerit, humores dissolvendo & liquando, causa esse poterit. VERNUM tempus, cum corpus excrementitiis humoribus plenum deprehendit, per accidens inducit hydropem, generatos humores variè agitando & commovendo. Cumprimis ὁκόταν τῆς αὐτῆς ἡμέρης, ὅτε μὲν θάλπος, ὅτε δὲ ψῦχος γίγνηται, φθινοπωρινὰ τὰ νοσήματα προσδέχεσθαι χρή, *quando eodem die modò calor, modò frigus fit, autumnales morbos exspectare convenit* scribit *Hipp. 4. aph. s. 3.* Et *s. c. 22.* inter τὰ φθινοπώρου recenset & ὕδρωπας. In cujus genesi Luna, mater humorum dicta, dominium habet, is obnoxius est affectibus phlegmaticis.

2. CIBUS & POTUS *copiâ* producit hydropem juxta *aph. 17. s. 2*: ὅκου ἂν τροφὴ παρὰ φύσιν πλείων ἐσέλθῃ, τοῦτο νοῦσον ποιέει. Et *l. 1. de morb. mul.* ἡ τροφὴ καὶ πόμα πουλὺ αἰτίη φθορῆς *cibus & potus copiosior corruptionis causa:* copiâ enim ciborum impeditur ζύμωσις καὶ πνευμάτωσις, ventriculus obruitur, fermentum vitale supprimitur & calidum innatum exstinguitur. Non minùs id præstat *qualitate*: nimius scil. usus frigidorum & humidorum, ut lactucæ, portulacæ, betæ, atriplicis (quam olim à Pythagorâ, quod hydropem facere putabatur, damnatam fuisse testis est *Plin. 20. n. h. 20.*) cucurbitarum, fructuumque omnium ὡραίων facilè putrescentium. Peculiariter ficus virides & poma multa, item multarũ uvarũ esum, immodicũ vini passi, mustive usum aquam inter cutem inducere scribit *Polybus l. 2. de aff. corp. c. 24. p. m. 149.* Refert *Diog. Laërt.* Heraclitum cum in montibus vitam duceret, in hydropem incidisse ob usum olerũ, eoque interiisse. MEDICAMENTORUM etiã nimis refrigerantiũ usus nimius huc pertinet. AROMATUM calidorum, vini generosi, spiritus vini usus nimius mater hydropis sæpe est. AQUÆ vel CEREVISIAE glacie, vel in puteis, refrigeratæ, ante cibum aut post motum validum, vel etiam balneum, æstuante adhuc corpore, larga & avida ingurgitatio, sobolem relinquit ascitem. *vide Gal. 6. de loc.*

loc. aff. c. 1. Et 2. *de facult. nat. c.* 8. Bibentibus paluſtres ſtabiles & lacuſtres aquas hydropes fiunt plurimi ac lethaliſſimi, oraculum eſt divini *Coi de aëre aq. & loc. c.* 3.

3. MOTUS & QUIES. Utrumque limites excedens malum. *κίνησις, inquit Hipp.* 4. *aph.* 14. *τὰ σώματα ταράσσει motus turbat corpora. Et l.* 4. *de morb. pag.* 64. *ed. Foeſ:* ταλαιπωρεόντων τῶν ἀνθρώπων τὸ σῶμα θερμαίνεται *hominum laborantium corpus incaleſcit*, hinc exhauſto & abſumpto ſubtiliore ſanguinis parte imbecillia redduntur viſcera. Maximè noxius autem eſt poſt aſſumptum cibum inſtitutus: ſic enim partes impuræ, inutiles ac tartareæ ab utilibus & puris probè ſeparari nequeunt, & chylus feculentus & impurus ad partes ſecundæ coctioni inſervientia, ubi non corrigitur peccatum primæ, pellitur, ſanguisque crudus, àque tartareis non mundatus partibus, relinquitur. *Quies*, ſi immodica, cruditatum & excrementorum eſt mater, caloremque innatum obtundit & opprimit.

4. SOMNUS & VIGILIAE. Ἀμφότερα τοῦ μετρίου μᾶλλον γινόμενα, κακόν. *utraque modum* & hîc *excedentia, malum.* 2. *aph.* 3. *A vigiliis* ſpiritus ſolvuntur, calor nativus debilitatur, corporisque vires labefactantur. *Somnus* cumulat humores, calorem corporis hebetiorem atque ſpiritus torpidos reddit.

5. EXCRETA & RETENTA. Si, retineri quæ debent in corpore, excernantur præter modum, hydrops accidit. Sic *Hip.* 6. *epid. ſect.* 4. *t.* 11. ex ſanguinis profluviis aqua ſubcutanea. Profluvia hæc variis poſſunt accidere modis. *Ex naribus* quid frequentius? Conſtat ex obſervationibus medicis ſanguinem è naribus ad ℔ X, XII, XVIII, cuidam ſpacio quinque dierum ad ℔ XXX & ultra, *teſte Amato Luſitano*, inſtaurato ſemper ſanguine & viribus reparatis, exhibitione cibi boni ſucci, profluxiſſe. Nimia per *hæmorrhoides* evacuatio. *Gal.* 2. *de facult. nat. c.* 8. ex immodicâ profuſione hæmorrhoidum, hominem ad extremam frigiditatem ducente, non ſemel aut bis, ſed ſæpe aquam inter cutem collectam vidit. Immodica *menſtrua purgatio* ſæpe hydropem accerſit,

hinc *Hipp. 5. aph. 57:* κατ μηνίων γινομένων πλειόνων νοῦσοι ξυμβαίνουσι *menstruis abundantibus morbi eveniunt. Gal. in comment.* intelligit morbos totius corporis, ad quos etiam *Vallesius in comm.* rectè retulit Hydropem. Nec ratione caret; talibus quippe immodicis profluviis vitalis calor affatim & multùm dissipatur, & spiritus exhauriuntur. Larga V. S. etiam à multis hîc accusatur. Aliæ etiam immodicæ evacuationes huc faciunt, ut *Dysenteria*; in hac enim, pravorum humorum transitu, intestina labefactantur & cùm vires ipsorum, tum calidi innati συμμετρία in vasis & visceribus pereunt, & inde hydrops. Huc pertinent & ὑπερκαθάρσεις & nimia *Venus.* Contra etiam, ubi excernenda remanent in corpore, idem inquinant & suffocando vel exstinguendo calorē viscerum afficiunt: Totum enim corpus ἐκπνοῦν καὶ εἰσπνοῦν. Transpiratio hæc prohibita mater, ut aliorum morborum, ita & hydropis esse potest. Hæmorrhagia narium & venarum ani consueta, si supprimatur in plethoricis, κίνδυνος ὕδρωπος ἐπιγενέσθαι *periculum aquæ inter cutem* impendet, adserente *Coo 6. aph. 12.* Trajanum Imperatorem ex hæmorrhoidum retentione hydropicum factum semelque curatum, revertente autem morbo mortuum refert *Dion Cassius.* Mensium suppressionem hydropis esse causam, assignavit *Hipp. 6. epid. s. 1. t. 6.* γυναικεῖα τῇσιν ὑδατώδεσιν ἐπιπολὺ παραμένει. ὅταν δὲ μὴ ταχὺ ἴῃ, ἐποιδεῖ. *Menstruæ purgationes aquosis mulieribus longo tempore perseverant. quod si non celeriter prodeunt, tumoribus conflictantur*, id est, ut explicat *Franc. Vallesius in comm.* hydropicæ fiunt. *Vid. Gal. 2. de facult. nat. c. 8.* item *l. de venæs. adv. Erasistr. c. 6. in fine;* item *l. 6. epid. s. 5, comm. 29.*

6. Animi denique παθήματα ἄμετρα, præsertim ira, tristitia, mœror occasionem præbent: horum enim immoderatione calor & spiritus dissipantur & emarcescunt.

III. Praeter naturales. Asthma, Phthisis, hectica teste *Hollerio de morb. intern. p. m. 372.* Causus, *Hipp. 7. epid.* Scirrhus lienis, icterus, *Rondeletius l. 2. prax. c. de hydrope.* Scissura hepatis, *Paracelsus.* Hydatides hepatis superficiem

mem-

membranosam invadentes hydropisios rudimenta nonnunquam sunt. Tabes nephritica præsertim in neogamis: Vulnus, per quod calculus erat extractus non benè consolidatum, *Sebiz. spec. medic. p. m. 1264.*

CAPUT VI

Differentias monstrat.

DIfferentiæ petuntur 1. ab ipso GENERE. Alius tumor est minor, alius mediocris, alius major. Maximus erat in duobus Rabbinis, de quibus *Michaël Neander in erotem. Sanctæ linguæ hebrææ p. 482.* ex *Talmudistis* refert: Rabbi Eliazer & Rabbi Ismael habebant ventres ita grossos, quod quando stabant pedes facie ad faciem, ita ut ventribus tangerentur, poterant duo boves transire inter eos, neminem tangendo &c. Verùm ut de omni Talmudica seu potiùs Talemantica doctrina Judæorum, ita de hac, justa est censura *autoris citati pag. 478.* pleraque fabulosa esse, scelestia etiam, tetra ac turpia auditu, horrenda & formidanda. Alius sensim ac lentè incrementum sumit, alius subitò extollitur atque exsurgit; alius adhuc est in principio, alius in augmento, alius in statu: alius cum FEBRE *Hipp. coac. prænot. 456, Trall. l. 9. c. 3. Aët. tetrab. 3. serm. 2. c. 20.* & *aliis* testibus; alius *sine febre*: alius cum PARALYSI, *Poterius cent. 1. cur. 97. Solenand. s. 2. consi. 12*; CATOCHE, *Ballon 2. epid. p. 126.* PALPITATIONE CORDIS, *Rondelet. meth. cur. morb. l. 2. c. 16, Solenand. consi. 9. l. 3.* ASTHMATE *Trincav. l. 3. cons. 34.* DOLORIBUS intolerabilibus in femore, *Schenck*:, ICTERO, *Faventinus consil. 23. Guarinon. cons. 164. Tulpius l. 2. obs. med. c. 36.* Memorabile est quod scribit *Schenck ex obs. Sigism. Snizeri*, hydropicum admodùm tumidum SERPENTEM PER ANUM excrevisse.

II. à SUBJECTO. Interdum est *universalis*, totum abdomen occupante serositate; interdum *particularis*, stagnante materiâ vel inter abdomen & peritonæum, vel inter peritonæum & omentum, vel in hydatidibus inclusâ, vel in sini-

stro

nistro tantùm latere, cujus observ. habet *Bartholinus hist. anat. 2. cent. 1.* Interdum per πρωτοπάθειαν nullo alio præcedente; interdum per δευτεροπάθειαν prægressis aliis infestat. Interdum oritur per μετάπτωσιν cum à quiete prioris morbi nascitur; interdum per ἐπιγένεσιν.

III. CAUSARUM pro diversitate variat & ipse morbus.

CAPUT VII

profert

Signa ex fonte diagnostico.

QUemadmodum non leve, sed gravissimum erat olim crimen Signa deserere; alii enim fustuarium merebantur, aliis securibus colla abscissa sunt, alii districtis gladiis sunt discincti, alii virgis cæsi, testantibus *Halicarnasseo* & *Livio*: ita Medici veri nomine, & cui æger committatur indignus judicandus est is, qui spretâ & relictâ signorum doctrinâ omnem cujusque tàm sani quàm ægri hominis cognoscere constitutionem, morborumque curationem instituere se ritè posse jactitabit. Inconcussum enim manet: ὁ μὲν ἄριστα γνοὺς ἄριστα θεραπεύσει, nec rei ignotæ ulla adhiberi potest medela, nullum dari consilium: ὀρθῆς γὰρ θεραπείας πηδάλιόν ἐστιν ἡ διάγνωσις, *internotio rectæ curationis est fundamentum.*

GENERIS ratione signa adsunt οὐσιώδεα, μέγιστα καὶ ῥήϊστα ἰδεῖν καὶ θιγέειν καὶ ἐσακοῦσαι, *maxima & visu & tactu & auditu facillima, teste Aretæo l. 2. de diuturn.* quæ etiam ibi recenset plurima. *Trallian. l. 9. c. 2*: τὸν μὲν Ἀσκίτην διαγινώσκειν χρὴ ἔκ τε τοῦ κλύδωνας γίνεσθαι, διὰ τὸ ὡς ἐν ἀσκῷ τινὶ περικυκλεῖσθαι τὸ περιεχόμενον ὑγρόν. *Ascites inde internosci debet, quod fluctuationes excitantur ex humore, qui veluti in utre quodam contentus circumvolvatur.*

Τὸν τῆς οὐσίας λόγον ἐξ ἀνάγκης ἑπόμενα sunt 1. CIBI FASTIDIUM, idque propter renum cum ventriculo consensum. 2. SITIS CLAMOSA inexstinguibilis. Hinc rectè cecinit *Naso l. trist. 7.*

quibus

quibus intumuit suffusâ venter ab undâ,
quo plùs sunt potæ, plùs sitiuntur aquæ.

& Musa *Venusini 2. od. 7:*

Crescit indulgens sibi dirus hydrops,
nec sitim tollit, nisi causa morbi
fugerit venis, & aquosus albo
corpore languor.

Oritur autem talis inexplebilis sitis, quia aqua, quam hydropici in se continent, salsa est & nitrosa, & præ morâ retenta, tum calidior tum ()osior redditur, teste *Aëtio tetrab. 3. serm. 2. c. 20,* unde multi sicci & salsi vapores sursum attolluntur, qui orificium ventriculi, oesophagum & os exsiccant. Huc accedit denegata ob pororum obstructionem ἄδηλος διαπνοή. 3. DIFFICILIS RESPIRATIO: sæpe tanta, ut suffocationis periculum sentientes, instar orthopneumaticorum respirare cogantur, ob aquæ septi transversi motum liberum impedientis copiam. 4. TUSSIS SICCA. ἐπίπων notante *Al. Trall. l. 9. c. 2.* συνεισβάλλουσι βῆχες, καὶ ἀναπτύουσιν οὐδὲν ἄξιον λόγου, ἀλλὰ παροξύνονται μόνον. *tussis magnâ ex parte invadit, ipsique nihil notatu dignum exspuunt, sed irritantur solùm.* Salinæ enim & nitrosæ acriores exhalationes expultricem pulmonum irritant & vellicant. 5. PULSUS in ascite est parvus, crebrior, subdurus cum quâdam tensione: Ascites enim copiam acervans non modicam secundùm ventrem humoris aquosi, unà secum magnas arterias afficit, ut intendat pariter & gravet refrigeretque. Tendit autem unà cum aliis, quæ id loci sunt. Gravat ob pondus. Refrigerat ob nimiam humiditatem, hinc parvus & crebrior, *Galenus l. 4. de caus. puls. c. 24.* 6. Inferioribus intumescentibus τὰ ἄνω τοῦ σώματος λεπτὰ γίνεται *Hipp. l. 4. de morb.* Quidam adeò extenuantur, ut ATROPHIA videantur confecti, teste *Sylvio Lanceano in lib. de hydrope.* 7. Quibusdam τὸ πρόσωπον οἰδαλέον γίνεται FACIES INTUMESCIT, *Hipp. l.c.* OCULI, *Avic. l. 3. fen. 14. tr. 3. c. 8.* 8. MANûS extremitas INFLATA *Forest. l. 19. obs. 30.* 9. UNGVIUM CONTRACTIO, *Hipp. de*

 int. aff.

int. aff. 10. DOLORES in imo ventre & coxis, antequam morbus manifestò se prodat, *Celsus l. 2. c. 7.* 11. ἀδυναμίη τοῦ σώματος καὶ μάλιστα τῆς ὀσφύος *Hipp. l. 4. de morb.* 12. δηγμὸς ἐς τὸ σῶμα *pruritus in corpore l. de int. aff.* 13. τὸ οὖρον κατ᾽ ὀλίγον ῥέει, URINA PAUCA, quia serum per renes debito modo non percolatur: RUBRA interdum, ὕφαιμον ὥσπερ ἀπὸ κρεῶν ὕδωρ, ὡς εἴτις κρέα αἱματώδεα ἀποπλύνοι: vel quia renes humiditate nimiâ laxiores redditi serum à sanguine non ritè depurant, & sanguis simul transit: vel quia acrior ista materia arrodit carunculas dictas papillares. 14. κοιλίαι ξηραὶ πυραθώδεες ἔρχονται, μετὰ περιτήξιος μυξώδεος *alvi reficcata caprinis stercoribus similia dejiciunt cum mucosa eliquatione, Hipp. coac. prænot. 481.* 15. RAUCEDO insignis à prima hydropis invasione in illustrissimo Barone Domino STEINAVVIO Domino in Hasselt & Seeberg à *Nobilissimo Domino Præside* observata.

Tot hîc ἅμα τὰ ποιέοντά τι χαλεπὸν concurrunt.

Ab aliis etiam hydropis speciebus & ventris tumoribus probè distinguenda est ascites.

In TYMPANITE flatus abundant, venterque percussus sonum tympani adinstar edit, moles ventris minus gravis, frequenter intestina rugientia murmurant.

In ANASARCA totum corpus æqualiter quasi intumescit, vestigium impressi digiti aliquamdiu remanet, venter minimè inflatur, lotia alba ferè & crassa.

A SUPPRESSIONE MENSIUM præter alia etiam urinæ fluxu differt. Hac n. quæ laborat, οὐρήσει τε πολὺ παχὺ, ἄλλοτε καὶ ἄλλοτε, *urinam copiosam & crassam subinde reddet.* teste *Coo l. 1. de morb. mul.*

Cautione maximâ opus habet medicus, præsertim in praxi novitius, ne quandoque TUMOREM PRÆGNANTIS cum non minimâ suæ inscitiæ suspicione curet pro hydropico, & fœtus sic abigatur, ægrota ad interitum deducatur. Versipelles enim quædam ac astutæ solent esse, ut nihil non comminiscantur & aggrediantur, in hisce præsertim casibus,

ubi

ubi ipsarum fama periclitatur & pudicitia. Lepidum hujus habet exemplum medicus Parisiensis *Paulus Renealmus observ. ex curationibus 146.* Puella quædam rustica, *scribit*, postquam usuram sui corporis permisisset adolescenti quem ardebat, & ex amplexibus fructum, non nesciens, utero foveret; graviditatem mensium suppressione prætexens; ut famæ astutiùs consuleret, immensâ sese ingurgitabat aquæ copiâ, tandemque scopum, ad quem collimabat, attigit; effecit enim brevi, ut, suffocato penê calore ventriculi, totum corpus intumuerit, & hydropis nomine prægnationem dissimulare potuerit. Ejus miserta honestissima matrona, cui annuam operam locaverat, ad me deducendam curavit: omnia verò perpendenti, quæ in morbi cognitionē adducerent, graviditatis aliqua apparuêre signa: negabat tamen, nec ab illâ unquam extorquere potui, nisi imposturâ, cum scilicet pollicitus essem me facturum, ut quod contineretur utero, facilè evanesceret in auras, & tanquā frustulatim excideret. Ad hæc promissa cum aures arrexisset, meam confirmat sententiam, & septem jam menses elapsos esse, ex quo conceperat, fatetur. Rem ad illius heram defero, & matri & fœtui prospiciendum moneo. Interim ego recipio me præstiturum remediis, ut ab hydrope, in quem se pertraxerat, emergeret, & fœtus luce incolumis tandem frueretur: illius verò animum in spem erigere conamur, dum propinquis servanda committeretur. Exhibui ergo *stomachici* g. vj. racemi acinulo inclusa, quæ sub horam decimam nocturnam sumpsit, vomitu plures quàm ℔iij aquæ ejecit, perque alvum ita repurgata fuit incolumi utero, ut vix elapsis duobus diebus bellè sese habens cum propinquis aliquibus in suum pagum fuerit deducta, ibique nono mense enixa puellam est. *Hæc ille.* Quomodo autem ab ingravidatione dignoscendus hydrops, videre licet ex *Hipp. l.c.pag. 177. & 178. ed. Foës.*

CAPUT VIII
de
Prognosi.

ΠΡοδιαςέλλεσθαι χρὴ τὸ ἐκβησόμενον ἐκ τῆς ἐμπειρίης, *Eventa per experientiam cognita prædicenda* ſcribit *Hipp. l. de decenti habitu p. m. 24:* Pulchrum n. eſt & ex dignitate medici, προλέγειν ὀρθῶς, ἂν ἔχοι θάνατον ἢ ὀδύνας ἰσχυράς *mortem ipſam aut vehementes dolores prædicere. 2. epidem. p. m. 1053.* Tanta hujus medicinæ partis eſt neceſſitas, ut abſque hâc, referente *Huchero l. de progn. c. 1.* fruſtrà cura ad ſanandum ſuſcipiatur.

Sciamus itaque dignoſcere, cujus hydropis curam audacter, & cujus minimè aggredi poſſimus, ne nobis, ſi temerè, & ſine delectu quælibet ſuſcepta fuerit, mali medici nomen arrogemus, occaſionemque Helmontianis demus, nullam hydropem Galenicos poſſe curare falſò jactitantibus.

Quanquam autem *Aretæus l. 2. diut. c. 1.* ſcribit: ὕδρωψ ἀτερπὲς μὲν ἐσιδεῖν πάθος, χαλεπὸν δὲ καὶ παθεῖν. διαδιδρήσκουσι γὰρ τόδε πάγχυ παῦροι ὑπ' εὐτυχίης, καὶ θεῶν μᾶλλον ἢ τέχνης. *Hydrops injucundum aſpectu vitium eſt & toleratu difficile: ab ipſo enim perpauci liberantur, idque felicitate quâdam ac deorum potiùs, quàm artis auxilio.* Et *Hipp. l. 1. de morbis* reliquit: τῶν δὲ νουσημάτων τὰ τοιάσδε ἔχει ἀνάγκας, ὥστε ὑπ' αὐτῶν ἀπόλλυσθαι ὅταν γένωνται φθίσις, ὕδρωψ *hi morbi ex neceſſitate, cum adſunt, mortem adferunt, tabes & aqua inter cutem;* non tamen ſtatim impatienter cum *Hadriano Imperatore* deſperandum: hic enim, *ut refert Dion Caſſius,* poſtquam in venatione coſtam & jugulum fregiſſet, inque hydropem incidiſſet, ac multos medicos ad curationem infelici ſucceſſu vocâſſet, exclamavit: πολλῶν ἰητρῶν εἴσοδος βασιλέα ἀπώλεσε *multorum medicorum ingreſſus regem perdidit,* ſeque ſervo necandum dedit. Nec propter difficultatem curationis omnis medela ſpernenda, quemadmodum *Heraclitus Epheſius* hydrope laborans medicos inviſentes irriſit, quærens ex ipſis: nunquid ἐξ

ἐπομ-

ἐπομβρίας αὐχμὸν *ex pluviâ ſiccitatem* facere poſſent. Poſteà verò oblitum ſe bubulo fimo Soli ſiccandum præbuit, & cum ſic obdormiret, à canibus ex improviſo dilaceratus eſt, *ut refert Diog. Laërtius.*

SALUTIS & MORTIS prædictionis fontes ſunt I. ESSENTIALITER INHÆRENTIA. Periculi gravitate omnibus hydropis ſpeciebus præit aſcites, præcipuè ſi ſit MAGNUS ratione διαθέσεως *ex diſpoſitionis propria eſſentiâ*, multùm à naturali ſtatu recedat, ſit DIUTURNUS, viribus jam fractis inſultans. ἰσχυρότερος τῆς τοῦ κάμνοντος δυνάμεως, ita ut in propatulo ſit, ægrum hujus morbi onus ſalvâ vitâ portare non poſſe. Inveteratus talis ἔχει ἀνάγκην, ὥστε ὑπ' αὐτοῦ ἀπόλλυσθαι *neceſſariò perimit.* II. Τὰ ἐξ ἀνάγκης ἑπόμενα EX NECESSITATE CONSEQUENTIA ſymptomata etiam prædicendi fontem novum aperiunt. I. ACTIONUM LÆSARUM *vitalium*, ut pulsûs; *naturalium*, ut appetitûs ſolidorum & liquidorum; *animalium* ut reſpirationis vehementiæ magnum arguunt periculum. FEBRIS ſi cordi ſit moleſta & humidum vitale exhauriat, ſpes in anguſto. 2. QUALITATES MUTATÆ viſibiles etiam malè vel benè ſperare jubent. Color faciei ſi ad vividum accedat, bonum, niſi ſit politicus, & fallaci ſpe ludat. 3. EXCRETA multùm momenti habent in prognoſi hâc. Commodum eſt, *verba ſunt Celſi l. 3. de re medica c. 21. p. m. 87*, lino quotidie ventrem metiri, & quâ comprehendit alvum, notam imponere, poſtero die videre, ſi plenius corpus ſit, an extenuetur. Id enim quod extenuatur, medicinam ſentit. Neque alienum eſt metiri & potionem & urinam: nam ſi plus humoris excernitur, quàm aſſumitur, ita demum ſecundæ valetudinis ſpes eſt. *Sudor* hydropicis ſuperveniens, ſi ſubinde æger alleviari ſe ſenſerit, bonus. Quanto minor & *paucior* redditur *urina*, tantò deterior eſt. *Bicolor urina*, quæ in ſupremâ unius & in infimâ alterius eſt coloris, præſentem mortem minari quotidiana docet experientia. *Sedimentum rubrum*, inſtar laterum contuſorum, quamvis non ſit jecoris corrupti & colliquati

 indicium,

indicium, nihilominus est periculosum. *Dysenteria, & fluxus alvi*, si asciti supervenit, moriuntur. τοῖσι ὑδρωπικοῖσι βὴξ ἐπιγινομένη κακόν, *hydropicis tussis si superveniat, malum, Hipp. 6. aph. 35. & 7. aph. 47.* ὑδρωπιῶντα ἐὰν βὴξ ἔχῃ, ἀνέλπιστός ἐστιν *hydropicum si tussis detineat, desperatus est.* Illa scilicet tussis, quæ fit ab aquâ in pulmones se ingerente.

Subjecti ratione πρόλεξις variat. Formidabilior ascites, ob sanguificationem cordis, quàm viscerum depuratoriorum firmitatem læsam.

Causa periculum evidenter variat. In *juvenibus*, & viribus robustis qui sunt, faciliùs curatur. Facilius etiam *servi & pauperes*, quàm liberi, divites & primates curantur. *Alimenta & medicamenta*, εὐλόγως exhibita, juvare quæ debebant, si non sortiantur eventum optatum, pessimum indicium. A *frigida intemperie* facilè medicamentis cedit. Levior, *ab ingestione ciborum humidorum* qui ortum ducit. A *seri copiâ* per ἀναστόμωσιν καὶ διαπήδησιν in cavum abdominis stillante qui fit, aliquam curationis præbet spem, dummodò æger adhuc sit εὔσπλαγχνος. Ascites consectarius errorum externorum, tertianarum, quartanarum, facilior curatu. A procidentiâ jecoris aquâ pleni in omentum, qui oritur, lethalis. *7. aph. 55.* Recidivus ascites rarò in integrum restituitur. Non desunt tamen exempla felicis successûs.

χρονικὸν νόσημα ἐστὶν ὁ μὲν ἀσκίτης, atterit vires non præcipitio, sed morâ. Annum nonnunqum attingit. Si sublevetur æger vesicis crurum vel scroti apertis, in longiorem protrahitur crucem.

Modus eventus non unus. Terminatur ad mortem nonnunquam fluxu alvi *Hipp. 2. progn. t. 2.* Si aqua per umbilicum spontè vel arte apertum nimis, & subitò copiosa efluat. Bion, *7. epidem. t 21.* ἐξ ὑδρωπικοῦ πολυχρονίου, ἀπόσιτος ἐγένετο πολλὰς ἡμέρας, καὶ στραγγουριώδης, ἐπὶ γόνατος ἀριστεροῦ, ἀπόστημα ἐγένετο, ἐξεπύησεν, ἐτελεύτησεν *cum multo tempore aqua intercutem laborasset, multis diebus cibum aversabatur & urinæ stillicidio vexabatur. Ad genu sinistrum oborto abscessu & suppuratione*

puratione factâ mortuus est. Ctesiphon post *ardentem* hydropicus factus corripitur tussi, suffocatione, rigore, febri; tandem circa ingven livido apostemate, cardialgiâ, ὀυ πολὺ ὕστερον ἀφωνίη, πνιγμὸς μετὰ ῥέγχους, καὶ ἐτελεύτησεν, *l. c. t. 22.* In Olintho *t. 23.* hydropicus derepentè ἄφωνος *voce defectus*, per diem & noctem mente captus, mortuus est. Apoplectico modo interdum fato suo defunguntur, ceu observavit *Duretus* in Comitissâ Gruerianâ. *vid. ejus comment. in coac. præn. p. 337.*

Ad Salutem: aquæ per alvum, per urinam, sudores copiosos evacuatione.

Sufficiant hæc de διαγνώσει & προγνώσει.

CAPUT IX

Curationem aggreditur.

GAlenus se malè imprecari iis, qui medicæ speculationis vel principes se esse jactitant, nullius verò ægri volunt aggredi curationem, *scribit l. 5. de loc. aff. c. 7.* Ἔστιν ἐν νόῳ καὶ τὰ περὶ νόσων ἰήσιος, καὶ οἱ τῆς θεραπειῶν τρόπον ὁσαχῶς καὶ ὃν τρόπον περὶ ἑκάστων ἔχουσιν. ἀυτὴ γὰρ ἀρχὴ ἐν ἰητρικῇ καὶ μέσα καὶ τέλος. *In animi notione reponantur, quæ ad morborum curationem pertinent, eorumque modi, quot & quo modo in singulis se habeant: hoc enim in re medicâ principium, medium, & finem obtinet* Coi est effatum *l. de decenti habitu p. 24. edit. Foës.* πολλὰ γὰρ οὐδὲ συλλογισμοῦ, ἀλλὰ βοηθείης δεῖ τῶν πραγμάτων *pleraque enim non ratiocinatione, sed auxilio indigent.*

Nos itaque tutissimæ ac demonstrativæ in *Dogmaticorum* scholis tritæ viæ insistentes, methodum medendi per *Indicationes*, harumque triplicem scaturiginem, chirurgicam, pharmaceuticam & diæteticam (ἃ δὲ μετὰ χειρουργίης ἰώμενα, ἃ δὲ βοηθούμενα, θεραπευόμενα ἢ διαιτώμενα, *morbi partim per manûs operam sanantur, partim verò per auxilia aut victûs rationem curationem accipiunt, Hipp. l. c. p. 23.*) aggredimur, & proponimus in

CAPITE

CAPITE X

Indicata chirurgica.

CHIRURGIA nobilissima præbet auxilia, & I. VENÆSECTIONEM. Hanc *nonnulli Galenum l. de venæs. adv. Erasistr. c. 5.* empiricos αἱμοφόβους redarguentem, sequentes, in Anasarcâ concedunt, non autem in cæteris speciebus Tympanite & Ascite. *Alex. Massar. l. 3. prælect. acad. c. 16. p. m. 386:* In ascite redundante aquâ, quæ longè distat à naturâ sanguinis, verisimile est, ægrotos nullo modo posse missionem sanguinis sustinere. *Paracelsus tom. 1. p. m. 721:* Die Wasser-Sucht ist nie zu keiner Ader ausgezwungen worden / alß ihr mit der Ader aus dem Nabel vermeinet habet.

Verùm cum *Zacuto Lusitano de medic. princ. p. 396, Jacotio l. 6. in Hipp. Coac. sect. 2. comm. sent. 18, Joh. Zecchio consult. med 77. Laz. Riverio prax. med. l. 6. c. 6.* & *aliis* dicimus: φλεβοτομίαν administrari posse, si vel à suppressâ sanguinis evacuatione ortũ ducat ascites; vel morbus acutus sit conjunctus, e. g. pleuritis, aut angina, qualem casum proponit *Hieron. Capivacc. med. pract. p. m. 683:* Sic enim necessarium est venam secare, ut iminenti occurramus morti. Natura quippe ab humorum crudorum pondere sublevata, poterit reliquos, qui supersunt, concoquere & in sui alimoniam convertere. Observandæ tamen sunt conditiones ab *Hipp. l. de vict. rat. in morb. acut. p. 75. ed Foës.* notatæ: ἢν δὲ δύσπνοος ᾖ, καὶ ἡ ὥρη ἐαρινὴ ἐοῦσα τύχῃ, καὶ ἡλικίη ἅμα ἀκμάζῃ, καὶ ῥώμη ᾖ, *si difficulter spiraverit æger, fueritque anni tempus vernum, & viguerit ætas, viribusque fuerit valentibus*; aliàs ἄκαιρος erit φλεβοτομία, quæ, *ut loquitur Alex. Trall. l. 9. c. 2*, φέρει κίνδυνον καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων, ἐπὶ δὲ ὑδερώντων θάνατον *in aliis periculum inducit, in hydropico autem mortem.* Consentientes *vide Petr. de Peramato l. de vacuand. rat. c. 29. Mercat: l. 4. de morb. int. c. 6. Joh. Marquard. l. 3. pr. c. 11.*

Quoad LOCUM notandum. *Veteres* venas scroti aperuêre,

aperuêre, id quod etiam in Michaële Angelo Patere Calabro Rossanensi feliciter expertum se esse scribit *Marcus Aurel. Severinus part. 2. chirurg. effic. c. 23. & c 24. l. c.* addit: Venæ, præputio quæ subest, sectionem hydropicis probè facere scribit ex Avicenna *Joh. Ketham* in summulâ venarum, quæ medicos in usus secantur.

Verùm sine censurâ hæc dimitti non potest vena. Pygmæum est inde sperandum auxilium. Revulsionis ergo commodior multis videtur locus in crure juxta malleolos. Sed non major hujus habenda ratio, quàm prioris. *Ἀπὸ τοῦ βραχίον⊙ αἷμα ἀφαιρέειν nos* cum *Hipp. l. c.* suademus.

CUCURBITULAS SCARIFICATAS veterum multi admisêre, rejecêre multi. Cumprimis de loco scarificando lis est. *Discipulus & gener Hippocratis Polybus l. 2. de affect. corp. c. 22*: Si pudenda & fœmora turgeant, confidenter scarificabis, aut incidas. *Alex. Benedict. l. 15. de cur. morb. c. 40.* & *Herc. Saxonia* scarificandum abdomen concedunt; in talis verò & cruribus ab eâ abstinendum innuunt, propter gangrænæ periculum. *Aëtius l. 10. c. 13. Nicol. Massa epist. med. 21.* & *alii*, crurum præferunt *ἐγχάραξιν*. *Victor Trincav. p. m. 411. consil. med.* scribit: in ascite cucurbitulæ abdomini & cruribus apponendæ sunt.

Nos statuimus: Scarificationem, prout à veteribus instituebatur, (magna & profundior erat) non semper benè cedere, sed ob humoris salsi affluxum non rarò inflammationem & gravissimos dolores, imò quandoque etiam gangrænam accedere; prout verò hodiè instituitur (*Galeni l. 2. ad Glauc.* tenuis & superficiaria) leve adferre emolumentum. Si quæ autem instituitur, fieri debet, ubi partes tumidæ sunt & humore refertæ, alioqui inutilis est. Scribit *Hier. Fabr. ab Aquap. chirurg. operat. p. 67.* se idem pluries administrâsse in talis, penis tumente cute, semper felici cum successu, factis pluribus altis & longioribus, quanta videlicet unguis magni digiti longitudo, sectionibus per digitum distantibus, Quotidiè & assiduè enim ex his effluit

 materia,

materia, quæ tandem partes ab aquosis & pituitosis humoribus liberat, absque eo, quod debile corpus ex hujusmodi operatione reddatur.

Vesicatoriis potissimùm in ascite utendum. In utroque crure duo fieri possunt, in abdomine quatuor: est enim affectus rebellis, & omnia tentanda, antequam ad perforationem deveniamus, scribit *Capivacc. l. 3. pract. p. m. 683.* Consentit *Paschal. l. 1. method. cur. c. 44. Paræus l. 7. chirurg. c. 12.* Excitatæ vesicæ erunt relinendæ, utsicsensim eo usque aqua effluat, quoad humor omnis exhaustus fuerit, & æger sanitati restitutus. *Jacobus Hollerius l. 1. de morb. intern. p. m. 371*: oportet vesicas configi, ulcera aperta conservari. Permittetur aqua fluere ad sexaginta dies.

At *Ludovicus Septalius l. 7. animadv. & caution. medic.* §. *55.* Quamvis duos hydrope laborantes sanatos viderim, *scribit*, vesicis in cruribus per se excitatis & disruptis, & multâ aquâ per eam partem evacuatâ, nullos tamen unquam spatio hoc quadraginta annorum, quo in magnâ hâc urbe (Mediolanum erat) medicinam facio, curatos vidi, quibus à medico vesicantia cruribus admota fuêre, sed ferè semper gangrænæ subsecutæ sunt curatu impossibiles: ut optimè etiam doctissimus Massaria longâ experientiâ observavit.

Nos cum *Guilielmo Fabr. Hildano observ. chir. 49. cent. 1.* in senibus & quibuscunque hebescit calidum innatum, exitiosum planè; in junioribus verò & valentioribus quandoque efficax hoc remedii genus pronunciamus. In abdomine nunquam vesicandum.

Cauteria an conducant, disquiritur. *Alex. Massaria* in nullo hydrope, minimè tamen omnium in ascite probat, *Johann. Heurnius in aph. 8. sect. 6. Hipp.* τῖσιν ὑδρωπικοῖσι τὰ γινόμενα ἕλκεα ἐν τῷ σώματι, ȣ̓ ῥηϊδίως ὑγιάζε(ται). *Ulcera hydropicorum vix imò ne vix curantur,* addit: In omni specie hypropis insanabilia ferè sunt ulcera. Cave ergo tu, ne cauteria inuras hydropicorum corporibus: novi enim hoc evenisse in Doctore celeberrimo medico Ultrajectino,

qui

qui cum ab aquâ fatigaretur, inuri suis cruribus ulcera jussit, at illa mox in gangrænam abibant, & hominem abripiebant.

Hippocraticæ doctrinæ observantissimus Polybus Inurere oportere hydropicum ita, ut crustulas octo efficiamus, vult *l. c. cap.* 23. *Hollericus l. c.* cauteria inducenda ventri in ambitu umbilici & quibus partibus tumor est, suadet. *Mercatus l. 1. de recto præsidiorum artis medicæ usu c. 16.* In hydrope docuit rerum magistra natura hoc præsidium (fontanellam) esse profuturum, siquidem ipsa, dum tali morbo vexatur, hoc utitur auxilio, excitatis ulceribus in cruribus ipsis, per quæ facilè uberem aquosi humoris copiam expellit, donec ex toto paulatinâ evacuatione immunis evadit. Item *Mercurialis l. 3. c. 24.* scribit: quod si hæc (medicamenta) nihil præstent, solent medici confugere ad remedia proposita à *Celso* & *Aëtio*, scilicet ad cauteria in utroque crure juxta malleolos, quibus apertis diu servatis; aqua, quæ alioquin suo pondere in partes inferiores fertur, longo tempore dissipatur. *Matthias Glandorpius c. 16. gazophyl. polypluſ. p. m. 109.* Ego ascitici tibiis infra genu fonticulos apposui, *ait*, unde incredibilis aquæ citrinæ copia excreta, hinc & sanatus. Periculum sphaceli devitatur, si cauterio actuali utamur, à butyro abstineamus & solummodò diapalma apponamus, supraque id linteum duplicatum ex vino albo potenti expressum, fasciâ similiter ex vino expresſâ, obvolvamus. Præstiterit autem in vino esse scabiosam, scordium & absinthium maceratum scribit *Aquapend. p. m. 67.* Gangrænæ periculum amolimur, si mundum servaverimus vulnus: exstillans enim serum in fasciis hærens & pedes madefaciens, ocyùs inflammationem, quæ subitò in gangrænam abit, progignit, quod centies accidisse, nullamque gangrænam frequentiorem esse vidit *Felix Platerus.*

Τὴν ἀνάτρειψιν λαμβάνειν δεῖ μάλιστα ἐπὶ τῶν ὑδεριώντων, ὡς τοὺς πόρους ἀραιοῦσιν καὶ ἀπολεπτύνουσιν τὰ ὑγρὰ, καὶ διαφο-

 ροῦσιν

ἔξουν verba sunt Trall. l. 9. c. 2. Frictio iterata nempe meatus conniventes aperit, humores desiccat, extenuat atque disjicit, celeritas sudores elicit plurimos, & carnem cogit. Perfricandi autem sunt manibus ⊖le & ☍ calefaciente illitis; deinde aquâ ♀reâ aut salsâ lavandi, vel lixivio ⊖le & ✠to, eâ parato arte, ut vix acetum & sal inesse percipiantur scribit *ex D. Horatio Resero Laur. Scholzius consil. med. p. m. 362.*

Vetustissima restat operatio chirurgica, cujus *Hipp. l. de loc. in hom.* & *l. de int. affect. Aristot. 5. de gen. animal. c. ult. Avicenna l. 3. fen. 14. tr. 4. c. 13. Albucasis l. 2. chir. c. 54. Celsus l. 7. c. 15.* & *alii* meminerunt, παρακέντησις videlicet. Hanc *Avicenna, Gordonius* & *alii*, periculosissima quod sit, rejiciunt. *Alex. Massar. l. 3. prael. acad. c. 16. p. m. 389.* ne ullum sibi videre contigisse, qui exinde vivus & superstes manserit, scribit. Quod tamen inde evenire putat, quia ægri in hoc duellum ducuntur eo tempore, quo cæteris omnibus frustrâ tentatis nulla propemodum remanet spes salutis. *Pergit ille*: modò illud addatur & incisionem scroti & perforationem abdominis minimè in omni hydrope convenire, sed in eâ tantùm specie, quam ascitem appellant. *Hier. Mercurial.* & *Paraeus l. 7. chirurg. c. 12.* non nisi sex hisce observatis conditionibus, eam operationem administrandam suadent 1. ventre ab aquâ valde gravato. 2. viribus integris. 3. febre non præsente. 4. visceribus salvis. 5. malo non habente causam atram bilem. 6. ægro nondum emaciato, nec in agone. Quibus observatis eandem adhiberi posse & *nos* censemus.

Quoad TEMPUS, dicimus cum *Coo 6. epid. p. m. 1195.* *ὑδατώδεας θᾶσσον τάμνειν hydropicos citiùs incidere* oportet, antequam scilicet, *ut Foësius in notis ad h. l.* materia computreat, interna viscera graviùs affecta sint (interaneis enim corruptis si sectionem tentes, nihil aliud facies, quàm exhaustis spiritibus cũ effusâ aquâ, corpus moribundum citiùs interficere scribit *Zacut. Lusit. de med. princ. p. m. 395.*) vires conci-

concidant, & morbus totius corporis habitum immutârit, aut in cachexiam conversus sit.

LOCUM quod attinet, *Hipp. l. de affect.* retrò juxta lumbos aperit, teste *Severino l. de effic. med. p. 88. Laurent. in histor. anat.* tutissimè in ipso umbilico posse fieri scribit. Verùm *Hildanus cent. 2. obs. 58.* postquam incommoda multa ex umbilici apertione provenientia recensuisset, rectè concludit tandem παρακέντησιν instituendam esse nunquam in umbilico, sed procul ab eo, ne vena umbilicalis abscindatur & æger vitâ privetur. *Paræus l. c.* trium digitorum infra umbilicum spatio sectionem faciendam esse, ad latus nempe rectorum musculorum, non autem ad lineam, quam vocant, albam suadet. *Amplissimus Dn. Præses* in musici hîc Jenæ satis noti (Pfeiff Hans dicebatur) filio hydropico paracentesin instituit quatuor digitorum distractu sub umbilico ad latus sinistrum, vulnere facto aqua ad canth. VIII. prosiluit. Clauso & deligato vulnere semper satis multùm effluxit aquæ, deinde per alvum infinita aquæ copia aliquot dierum spatio fuit excreta, quod intestina à sero fuisse corrosa arguit, hinc post 14. dies fatis concessit.

Ipsius UMBILICI apertio fieri potest quidem, quando umbilicus ita laxus est & tumens, ut ab exteriori parte ad internam cavitatem & aquam ipsam tenuissima tantùm cutis intercedat, quam vel ipso tactu, digitique compressione ac perspicuitate deprehendes. Quam sanè viam natura, quæ est vera morborum curatrix, solet interdum monstrare, solita etiam est ea aperta ægrotantes sanare. *Aquapend. chirurg. operat. p. m. 68. Valleriol. l. 4. observ. med. 3. p. m. 260.* Licet enim fœtu excluso umbilicus ligamentū fiat, *verba sunt Nobilissimi & Amplissimi Domini Præsidis l. 5. dissert. anat. c. 51. p. m. 904*; à continuâ tamen aquæ alluvione emolliri & reserari potest, ut hiet, & tum serum exuberans per umbilicum excernitur. *Nos* etiam vidimus hydropicam, in quâ aqua loturæ carnium similis ad aliquot ℔ per umbilicum sponte suâ

suâ ruptum effundebatur. Aqua per venam umbilicalem emanabat.

Scroti perforatio tutior est, & setaceo, quod quidam adhibent, præferenda.

RATIONEM seu MODUM faciendæ paracentesios ita describit *Ambros. Paræus l. sæpè cit*: Chirurgus tum suâ, tum adstantis ministri manu, cutem abdominis cum subjecto panniculo carnoso carpet & seorsum abducet, seorsim abductam per transversum ad subiectam usque carnem sectione dividet. Quo perfecto cutem divisam sursum, stomachum versus, quàm maximâ poterit contentione compellet, ut cum vulnus carni subjectæ mox infligendum, consolidandum erit, cutis suo in illud relapsu, ei operi inserviat. Tum ergo vulnere non ita magno carnem musculosam atque peritonæum dividet, inviolatis omento & intestinis. In vulnus tubulum peniculi forma seu fistulam auream aut argenteam incurvam, tubuli pennæ anserinæ crassitie & semidigiti longitudine immittet. Simili modo describit ferè *Christoph. à Vega l. 3. art med. c. 11. Amplissimus Dominus Præses* semper Lancettâ punctione paracentesin instituit. Non audiendus *Joh. Tilemannus* dum *in θεραπεύσει aph. 76. sect. 7.* eam cauterio actuali potiùs, quàm scalpello instituendam scribit.

In QUANTITATE emittendæ aquæ cogitet medicus *de aph. 28. sect. 6. ὁκόσοι ὑδρωπικοὶ καίονται ἢ τέμνονται, ἐκρυέντος τοῦ ὕδατος ἀθρόου, πάντως ἀπόλλυνται. Qui hydropici uruntur vel secantur, si aqua universim effluxerit, certò moriuntur.* Quem aph. sic explicat *Heurnius*: *ἀθρόου* id est, per libras, cum ℥j ad ℥iiij secundùm vires erat exhaurienda tantùm. Semel id fiat in die, dum duodecimum ad diem ventum sit, tunc liberè effluat, si quid superest. Aliàs universim emissâ materiâ propter dispendium simul spirituum mors invehitur, quemadmodum *Paræus l. c.* in quodam vidit, qui, cum ob morbi & remediorum impatientiam sibi ventrem adacto stylo pupugisset, atque aquarum effusione liberari mirum in modum gestiret, intrà paucas horas interiit, cum excurrentis aquæ

impetus nullâ arte sisti posset, quod non esset arte facta incisio. Negari quidem non potest, aliquando fieri posse, ut confertim & subitò evacuatâ aquâ, sine virium prostratione & syncope, sanitatem quidam consequutus sit, quod objicit *Eustach. Rhudius*, præcipuè naturâ sponte sibi viam quærente: an pari autem successu naturam imitari possimus, dubitatur. Utinam arte&industria aliquâ ita fieri possit, scribit *Hildanus cent. 1. obs. 47. Vid. Celsus l.3.de re medica c.21. Aquapend. p.m. 70. Arnold. Villanov. l. 2. breviar. c. 30. Anton. Musa Brassavola comm. in aph. 27. s. 6. Capivacc. l.3. pr. c. 16. Paræus l.7. chirurg. c. 12. Henricus Smetius miscell. l. 7.*

CAPUT XI

Pharmaceuticum aperit fontem.

HIpp. *l. de affection. p. m. 525*: ὅσοι μὲν χολώδεες εἰσὶ διδόναι τὰ ὑφ' ὧν χολὴ καθαίρεται. ὅσοι δὲ φλεγματώδεες, τὰ ὑφ' ὧν φλέγμα. ὅσοι δὲ μελαγχολῶσι, τὰ ὑφ' ὧν μέλαινα χολή. τοῖσι δ' ὑδρωπιῶσι τὰ ὑφ' ὧν ὕδωρ. Quamvis autem & verissimum sit, & *Galeni* autoritate, *l. quos, quibus, & quando purgare oportet*, confirmatum, serosos humores ab initio purgari posse, quod nulla in eis exspectari debeat coctio, quod nullam coctionem admittant; cavendum tamen erit validis uti hydragogis statim ab initio, sed leviori aliquo medicamento erunt prima excrementa educenda, & sic viæ ad validiores evacuationes præparabuntur, monet *Ludov. Septalius l. 7. caut. & animadv. med. §. 47.*

LENIENTIA sunt *manna, aloë, crem. ♀, mel. ros. solut, Sir. viol. serum lact. ℥l. hiera simplex Galeni, pil. de aloë rosata, aloëphang: assajareth. &c.* Hæc & similia pro arbitrio prudentis medici & ægrotantis palato in variâ formâ præscribi & exhiberi possunt.

℞. *acid.* ♀ *chalyb* ℈ß	℞. ⊕*li* ♂ ℈ß
♀ ⊕*lat.* ℈j	*cryst.* ♀ ℈ij
M. D. ad chart. S.	M. D. & S.
Pülverlein auff einmahl.	Eröffnungs Pulver auff ij mahl.

Vel

vel: ℞.	*seri lact. destill.* ℥iij	℞.	*crem* ♀. ℈ß.
	sir. fl. acac.		*gom. gott.* gx.
	violar. aã ℥ß		*cons. fl. persic.* ʒj
	ess. gialap. ℈j		M.
	M. F. Potio		F. bolus
	S. Lindtranck auff einmahl.		S. Zucker auff einmahl.

Vel: ℞. MP. *de aloë ros.* ♀*rear. Qu.* aã ℈jß
cum pauc. sir. de absinth. F. pil. xxɪ
D. & S. Pillen auff einmahl.

vel: ℞.	*rad. alth.* ℥j.	*sem. anis.*
	ireos ℥ß	*fœnic* aã ʒj
	h. malv.	*Coq. in s. q. aq. Colæ* ℔j. *adde*
	mercurial.	*hiër. simpl.* ʒvj.
	absinth.	*ol. aneth.* ℥j.
	agrimon aã Mj.	*Sal.* ʒj.
	fl. sambuc. Mß	M. F. Clyster.

Hæc sequantur PRAEPARANTIA & APERIENTIA, qualia sunt radices, *quinque aperientes, cichor. &c.* herbæ, *absinth. eupator. capill.* ♀, *cusc. puleg. &c.* Semina, *anis. fœnic. cic. rubr.* & composita: *sir. acetos. simpl. & comp. sir. de 5. rad: byzant: de cichor: c. rhab. fl. persic. de eupat. de absinth. decoct. aperit. min. & maj: &c.*

℞.	*aq. petrosel.* ℥j.	℞.	*magist.* ♀ ⊕*l.* ʒß.
	sir. de artemis. ℥ß.		*fec. bryon.* ʒj
	mist. simpl. ℈ß.		⊖ *bacc. junip.*
	M. D. S.		*genist.* aã gviij
	Digestiv-tränckl ein		M. & divid. in part. 4. æqu.
	auff einmahl.		S. Digestiv-Pulver uf jmahl.
℞.	*sir. aperit. Mind.* ℥ß.	℞.	*spir.* ⊕*l. comp. Penoti* ℈ß
	aq. sarsap. comp. dest. ℥ij		*rob. junip.* ʒj
	croc. ♂ *sacch.* ℈ß		*sir. byzant.* ℥j
	M. D. ad vitr. S.		M. S.
	tränckl ein		Safft auff einmahl.

Vel:

Vel: ℞. *rad. petros.*
asparag.
gram. ā. ℥ß.
h. absinth. Mß.
prass.
capill. ♀. ā. p. iij.
fl. genist. p ij.
sem. fœnic.
dauc. cret. ā. ʒ j.

Coq. in s. q. aq. Colaturæ ℥iv.
adde
sir. de 5. rad.
cich. c. rhab.
fl. acac. ā. ℥j.
M.
D. in fictili
S.
Præparir Tranck uf dreymal.

His succenturientur PURGANTIA, quorum quædam efficiunt, ut humores vitiosi per vomitum, quædam, per secessum, quædam, per διέρησιν, quædam, per διαφόρησιν exterminentur. Ad singula & *nos* pergimus.

De VOMITORIIS jamdudum magnæ famæ medicus *Haly-Abbas* scripsit: Imminente hydrope vomitus tentandus, confirmatâ fugiendus. *Petrus Forestus l. 19. obs 29.* recitat historiam cujusdam, qui mari iter faciens & molestis vomitibus vexatus, ab hydrope sit liberatus. Verùm cum in hydropicis ventriculus semper ferè langueat, & musculi abdominis non possint liberè concurrere, potiùs ab eorum usu, nisi in iis, qui facilè & sine molestiâ vomunt, abstinendum.

Per SECESSUM commodior instituitur evacuatio.

℞. *pulv. gialap.* ℈ j.
gumm. gutt. g̃. vj.
arc. anthydrop. Hartm. g̃. iij.
ol. fœnic. g. ij.
M. D. in chart.
S.
Purgier Pulver,

℞. *elater. correct.* g̃. vj.
extr. panchymag. Croll. ℈ß.
⊖ *bacc. junip.* g̃. v.
⦶ *anodyn.* g̃. iij.
M. F. pilulæ n. IX.
d. in pyxide
S. Purgier Pillen auf einmahl.

Pilul. hydropic. Bontii g̃. xv. etiam conducunt.

Vel: ℞. *extr. esulæ* g̃. v.
sir. cich. c. rhab. ℥ ß.
M. D. S.
Purgier Saft auf einmahl.

℞. *cryst.* ☽. g̃. iv.
cons. ros. ʒj.
M. F. Bolus
S. Wasserausführender Zucker.

Felici

Felici cum ſucceſſu uſus eſt *Fuchſius l. 3. de med. morb. c. 34.* ſequente clyſtere:

℞. *fl. daphnoid.* ʒij.
rad. polypod.
agar. ā. ʒiß.
cuſcut. ʒ iij.
coq. in ſ. q. vini ad
tertias
Colaturæ adde
bened. laxat. ℥ß.
antidot. ind. ʒiiß.
mell. roſ. ℥ j.
ol. roſ.
chamæm. irin. ā. ℥ß.
Θ. ʒiß.
M. pro Clyſtere.

Victor Trincavellius mirè commendat ſequentem potionem:

℞. *rhab. mund. & centuſ.* ʒj.
infund. p. n. in
ſucc. rad. ireos ʒ vj.
expreſſioni adde
ſucc. cyclam. depurat. ʒiß.
ſir. capill. ♀. ℥j.
aq. cuſcut. ℥ ij.
M. pro Potione
S.
Tranck auf einmahl.

Angelus Sala non minori promptitudine, quàm cætera ſcribit *ternar. bezoard. c. 21.* aquas per alvum deturbare *Bolum*, qui

℞. *ſcamm. ſpagir. depurat.* g̃. xij.
conſ. roſ. ℥ j.
ol. ſal gemm. g̃. iij.
caryophyll. g̃ j.

Vel: ℞. *rad. ireos* ℥ ß.
raſ. lign. cydon.
junip. ā. ʒij.
cort. rad. ebul. ʒiß.
ſem. aniſ.
bacc. junip. ā. ʒ j.
h. abſinth. pont.
gratiol. ā. mß.
fl. ſambuc.
perſic. ā. p. iij.
ſoldanell. ʒ ij.
fol. ſenn. al. ſ. ſ. ℥ß.
rhab. el. ʒij.
infund. in ſ. q. ſeri lact.
ſtent p. n. in leni calore
Colaturæ ℥ iij. adde
ſir. fl. perſic.
de lupul. ā. ℥j.
M. F. Potio.
S. Purgier Tranck.

Succus palmæ Chriſti mirum in modum à circumferentia ad centrum per alvum evacuat. *Referus l. 6. conſ. Craton. 74.*

Solda-

Soldanellæ ℥ij. in potu assumptas omnia reliqua superare in educendâ hydropicorum aquâ, ita ut non pauci ejus usu sanitati sint restituti scribit *Fuchs. de med. morb. l. 3. c. 34.*

Notandum hîc quàm maximè est illud *Alex. Trall. l. 9. c. 3.* δεῖ δὲ μὴ ὑφ᾽ ἓν τοῦτο ποιεῖν, ὥστε μὴ καταβληθῆναι τὴν δύναμιν. *Hoc non unâ vice faciendum est, ne vires dejiciantur.* καὶ γὰρ εἰ καὶ περιττόν ἐστι τὸ κενούμενον, ἀλλ᾽ εἰς τὴν ἀθρόαν μεταβολὴν, μᾶλλον βλάπτει. βέλτιον οὖν ἐστι κατὰ μικρὸν καὶ ἀσφαλῶς κενῶσαι, ἢ σπουδάζοντα καὶ θορυβούμενον ἅμα τῇ νόσῳ συνανελεῖν καὶ τὸν κάμνοντα. *Etenim, quamvis id quod evacuatur, recrementitium est, tamen universa ac subitâ mutatione magis offendit. Satius igitur est paulatim & tutò evacuare, quàm festinando, perturbandoque unà cum morbo etiam ægrum è medio tollere.* Cum enim ignis innatus nimiâ humorum frigidorum copiâ sit obrutus, subitam auxiliorum, eamque confertim factam administrationem ferre nequit. Pessimi quippe succi evacuatione cum fit affatim, moriuntur hydropici scribit *Vallesius l. 2. M. M. c. 13.* Utatur interim Rotulis & Electuario apud *Hartmann. in pract. chimiatr. p. m. 147.* descriptis.

Potissimùm per LOTIUM sunt evacuandi hydropici, legimus apud *Ludov. Septalium l. 7. §. 49.*

℞. ⊖ *genist.*
stip. fab. ā. ʒj.
ol. terebinth. gtt. vj.
bacc. junip. gtt. iij.
M. D. S.
Treibe Saltz auf dreymal.

℞. *aq. ononid.*
asparag. ā. ℥ij.
spir. ♀. gtt. viij.
essent. lap. ♋. *fluviat.* gtt. v.
M. D. in vitro S.
Harntreibendes Wasser auf einmal.

℞. *aq. aperit. Penoti* ℈ß.
vincetox. ʒj.
spir. ☽ ⊖*ni* gtt. vj.
M. D. ad vitr.
S.
Urintreibender spiritus auf einmahl.

℞. *aq. fœnic.*
asparag. ā. ℥ß.
spir. ebuli ʒij.
⊖ *prunell.* ℈j.
mag. lap. ♋. ℈ß.
M. D. S.
Harntreibendes Wasser.

 ℞. cons.

℞. *conf. fl. persic.* ℥ij. *cathart. argent. Mynf.* ℥.v.
M. F. Bolus S. Starck Wasserführender Zucker.

Spiritus ⊕*l.* *ß.* ♀*. comp. colcothar.* egregia ſunt diuretica. *Spiritus* ⊖*lis* benè rectificatus àque fœtore 🜍reo liberatus ad ℥ß. in decenti quantitate potûs de die propinatus & ſitim hydropicorum ſedat, & aperiendo materiam peccantem per partes ignobiliores educit. *Sal* etiam *bufonum* ſive *pulverem bufonum in clibano exſiccatorum* mirificè urinam pellere, notabili experientiâ fidem fecit mulier illa *apud Wierum l. 3. de præſtig. dæmon. c. 35.* quæ marito ſuo hydropico mortem intentans, ſequiori eventu eundem liberavit. Hæc enim cum ſumptuum tandem pertæſa eſſet, veneno illum tollere decreverat: quare bufonis uſti pulverem ægro marito propinat, unde ille copioſum reddit lotium. Hinc denuò eundem pulverem exhibet, ut citiùs illi ærumnoſam ſumptuoſamque vitam cum præcipiti morte commutaret, ſed multò uberiore exoneratâ per veſicam ſaburrâ aquoſâ præter omnem ſpem reſtitutus eſt, quem certò moriturum ſibi perſuaſerat Venefica.

Quam pia fata Deûm! prodeſt crudelior uxor:
& cum fata volunt, bina venena juvant.

Ranarum ſal commendatur. *Renerus apud Scholz. conſil. 131.* valdè commendat *pil. ſuas de cantharidibus.* Πόμα ὑδρωπιῶντι, *potionem aquâ ſubter cutem laboranti concinnabis*, ſcribit *Hipp. l. de vict. rat. in acut. p. m. 79.* κανθαρίδας τρεῖς ἀφελὼν τὴν κεφαλὴν ἑκάστης, καὶ πόδας καὶ πτερὰ, τρίψας ἐν τρισὶ κυάθοις ὕδατος τὰ σώματα, *ſi cantharidum trium, ablato cujusque capite, pedibus & alis, corpora ex tribus cyathis aquæ contrita exhibueris.* Rectè autem cenſuiſſe videtur *Joh. Langius l. 1. epiſt. med. 47.* non temerè cantharidibus eſſe utendum, ut vulgus aſſolet. *Lotium pueri impuberis* laudat *Gal. 9. de comp. med. ſecund. loc. c. 3.* iis præſertim, qui ab eo non abhorrent. Nimiùm videtur tribuere *Mynſichtus ſuo ſir. hydragogo.*

Rectè autem proponit nobis *Chriſtoph. à Vega* illud μηδὲν ἄγαν, cum *l. 3. art. med. c. 11. p. m. 499.* ſcribit: *niſi quis modicè*

diure-

diureticis utatur, periculum est, ut possit cohibere urinæ fluxionem. Monet ergo: *cùm urinam profluam videris, non amplius eo utaris.*

Per SUDOREM plurimùm etiam evacuatur:

℞. *ess.* ♀. *compos. Rolf.* ℈ß.
rob. sambuc. ʒj.
aq. sambuc. ℥ß.
M. D. S.
Schwitz-Essentz.

℞. 🜍 *aurat. antimon.* g. v.
spir. ligni gvaj. ʒj.
M.
D. & S.
Durchdringender spiritus.

Gordonius in lil. med. part. 6. c. 5. tale instituit sudoriferum: Fiat, *scribit*, fovea in terrâ, & ponantur in foveâ carbones accensi de junipero. Deinde ponatur crater ferreus desuper, & sternantur ebuli multi, & patiens nudus intret ebulos, & sudet ibidem fortiter. *Vel:* ponatur patiens in sole ventre discooperto, cavendo tamen, ne locus sit ventosus nec frigidus, & fricetur venter fortiter cum manibus, mirabiliter valet: nam calor solis est vivificus, & ego inveni magnum juvamentum.

Rustici solent ingredi furnum calefactum, in quo sudant usque ad animi deliquium, quandoque curantur, quandoque & sæpiùs suffocantur, & sic à morbo liberantur. vid. *Grasecc. l. de exam. microc. cl. 4. s. 21.*

EXTERNE conveniunt relaxantia ventrem, & subducentia:

℞. *ung. arthanit.* ʒvj.
ol. junip. ℥ß.
diacolocynth. Qv. ʒ iij.
spicæ ʒ ij.
terebinth. ʒj.
c. s. q. ceræ f. unguent.
d. in pyx. ore amplo.
S. Salbe umb den Nabel und Lenden.

℞. *ol. camom.*
junip.
scorp. ã. ʒij.
fœnic.
carui
cumini ã. ʒj.
M. D. ad fict.
S. Oel.

℞. *ungv. de agripp.*
andernac. ã. ℥ß.
ol. rutac.
scorpion. ã. ʒiij.
M. D. in pyxide S. Salbe.

℞. *rad. ebul.*	☿ *viv.* ℥j.
cucum. asin. ā. ℥vj.	○ ℥ß.
h. rut.	*scor. ferr.* ℥j.
absinth.	stent inf. p. n. manè
fol. lauri ā. miß.	coq. in vini rub. chalyb. ℔iij.
fl. chamom. m j.	ad medietatem
sem. cumin.	*Colatura* D. pro fotu
coriandr. ā. ℥ß.	S. Behung.

Vel usurpetur *Cataplasma de Cineribus Mynf.*

Job. Bapt. Montanus consil. 187. limacum carnes cum cochleis contusas & superpositas valde prodesse, educere & exsiccare mirabiliter docet. Emplastrum è sterc. bub. & capr. ebullitis in ✠ & lixiv. adjectis ☿, ○, ⊖, bacc. lauri & ebuli succo cum pice nav. omnibus subactis experientiâ edoctus, ut magnum præsidium cum felici succursu & successu laudat *Franc. Valleriola. l. 4. obs. med. 3. p. m. 260.* Si *segmenta unguium* digitorum & pedum umbilico ægri imponantur, miraculosè dicunt aquam expellere, legimus apud *Job. Hartmann. pract. chimiatr. p. m. 3.*

Nostro seculo inusitata est ψάμμωσις, quâ ægri in arenâ Solis radiis expositi sepeliebantur.

Μὴ ὀκνέειν ἢ παρὰ ἰδιωτέων ἱστορέειν, ἤνῃ δοκέῃ ξύμφερον εἰς καιρὸν θεραπίης. *Neque pigeat ex plebejis sciscitari, si quid ad curandi opportunitatem conferre videatur*, scribit *Hippocr. l. prænot. p. m. 28. Galenus* meminit *l. 1. de fac. nat.* agricolas in Asiâ, cum triticum ex agro in oppidum in carris comportant, ubi suffurari aliquid volunt, nec tamen deprehendi, fictilia quædam aquâ impleta in medium triticum condere: id enim in se per fictilia humorem trahere, tum molem sibi pondusque adjicere. Hoc cum pragmatici quidam medici legissent, arbitrati sunt tritico inesse vim attrahendarum aquarum: sic ut si quis hydrope laborantem in tritici acervum defoderet, futurum ut humor universus absumatur, *Paræus l. 7. c. 12. Helmontius* laudat *anguium senectam*. *Lapis serpentis* ventri appressus aquam educit, *Hollerius*. *Lapis in capite ranæ terre-*

terrestris inventus ventri alligatus & ex collo suspensus, *Libav.* *Quidam* plantis pedum *folia hyoscyami, raphani* supponunt.

BALNEUM ex *lixivio, aceto, sale, ♀re, urticâ, fol. lauri, calaminthâ, salviâ, origano, & demum ex calefacientibus & exsiccantibus herbis, abrotono, absinthio, apio, sabinâ, fl. balaust., chamæpityos* &c. paratum prodesse consuevit.

ROBORANTIA viscera tàm interna quàm externa non sunt negligenda. *Galenus enim l. 1. de humor. sect. 1. comm. 12. in med.* inquit: cernere est commune medicorum erratum, quod in plerisque affectionibus plerumque committitur: nam quod superfluum est, evacuant illi quidem, sed tamen, ne ei quod vacuatum est, persimile gignatur, nullo modo sibi curandum proponunt.

℞. *pulv. cachect.* ℥ß.
spec. dia rhod. abb. c. m. ʒiij.
mag. corall. ℈iß.
M. D. S.
Stärck Pulver auf etzliche mahl.

℞. *mag. ♂ aperient.* ℥ ij.
D. ad vitr.
S.
Essentz
Dos. g. xL. in aq. bugloss.

℞. *aq. hord. cum C. C.* ℥iij.
è s. acetos.
ros. ā. ℥iß.
sir. rub. id. ℥ j.
fl. borrag. ℥iß.
c. ✠ *de rub. id.* q. s.
ad grat. acor.
F. Julepus
S.
Stärck Julep.

℞. *aq. meliss.*
scorz.
borrag. ā. ℥j.
cinam. ℥ß.
conf. alkerm. ʒ ij.
de hyac.
spec. diamarg. cal. ā. ʒß.
M. F. Potio
S.
Stärck Tranck.

℞. *cons. agerat.*
cichor.
fl. tunic. ā. ℥ß.
cond. cort. citr.
aurant.
rad. pimpinel. ā. ʒiij.
spec. diamarg. cal. ʒ ß.
diacinam.
diaxyloal. ā. ℈ij.
ex concis. c. sir. corall.
f. Electuar. S.
Stärck Zucker.

℞. *empl.*

℞. *empl. de bacc. laur.* ℥ ij.	℞. *aq. agrimon.*
spec. diagalang.	*absinth.* ā. ℔ß.
diacinam. ā. ʒß.	*spec. aromat. ros.*
sem. dauc. ʒj.	*dialacc.*
ol. de capp.	*diacurcum.* ā. ʒj.
nardin. ā. ℥ß.	M.
F. s. a. Emplastrum.	D. in vitro
ducatur in aluta & in sacc.	S.
ex syndone rubro inter-	Wasser in leinen Tüchern
suto imponatur.	umbzuschlagen.

Sed quia medicus alium videt morbi typum in lecto, alium in libro, omnia hæc medicamenta, & alia, quorum formulas tradunt Practici, ejus sapienti στοχασμῷ relinquenda sunt & dijudicanda, quæ nempe videbuntur individuo suo apta, necessaria, congrua, accepta & grata, cum non tantùm ordinanda sunt & propinanda remedia salutaria quod morbum attinet; sed etiam quæ ægrotis sunt grata & minimè molesta: talia etiam, quæ facile possunt haberi; ne accidat ei, quod Venetiis cuidam medico, hydropico urinam camelorum, quam ex Indiâ afferri oporteret, præscribenti, accidisse refert *Montanus in consil.* qui ab omnibus irridebatur. Summa: μηδὲν ὑπερεργεῖν, μηδὲν εἰκῆ.

Pergimus ad

CAPUT XII,

quod Diætam docet.

Η διαίτη καὶ πρώτην καὶ κυριωτάτην ἔχει τὴν θεραπείαν ἐπὶ πάντων μάλιστα τῶν παθῶν, οὐχ ἥκιστα δὲ καὶ ἐπὶ τῶν κινδυνωτάτων, ὧν εἰσὶ καὶ οἱ ὕδεροι. *Victûs ratio & primas & supremas curationis partes in omnibus potissimùm affectibus, maximè verò etiam in periculosissimis obtinet, in quorum numero aqua inter cutem quoque habetur, Trallian. l. 9. c 3. pag. 522.* Omnia enim medicamenta frustrà usurpantur, nisi diætæ ineatur ratio. Observetur itaque in

NATURALI victus ratio. Victus attenuans in hâc ægritudine propulſandâ primas tenet, ſine quo nullus alius morbus frigidus & humidus, nec hydrops rectè curari poſſunt, docuit nos *Galenus l. de atten. vict. rat. c. 1.* Fugiat æger cibos craſſos & vitioſi ſucci, & ſumat λεπτύνοντα. A jurulentis, humidis abſtinendum. Panis plurimùm ſit fermentatus & pulcherrimè ſubactus, inque clibano igne moderato aſſatus, vel etiam διπυρίτης, ἔχων τῶν ἀφύσων σπέρματα, *continens ſemina flatibus discutiendis apta.* θερμοὺς δὲ ἄρτους ἐξ οἴνου μέλανος καὶ ἐλαίου ἀποβάπτων ἐσθιέτω, *Panes autem calidos vino nigro & oleo intinctos edat. Hipp. l. de rat. vict. in ac. p. 75.* Carnes ſint aviculæ parvæ aſſæ potiùs quàm elixæ, turdi, turtures, columbarum pulli &c. κρέα ὕεια σαρκώδεα μετ' ὄξους ἑφθά, *ſuillâ ex aceto coctâ. Hipp. l. c.* Piſces πετραίους ſaxatiles comedat. Hydropici quàm minimum bibant, *Hipp. l. de vict. rat. in morb. acut. p. m. 75.* & *l. 5. epid. t. 69.* quo vita ſaltim ſuſtinetur *Celſus l. 1. c. 21.* cum quidam à potu abſtinentes ab hydrope liberati ſint. *Benivenius de abdit. ſanat. & morb. cauſ. c. 13.* refert, ſe ruſtico cuidam hydropico conſulenti reſpondiſſe, ſanari eum non poſſe, cum morbus jam inveteratus eſſet, niſi ultrà non bibat, quàm ut vitam ſuſtineat. Ruſticum dicto obtemperâſſe, & per annum nihil bibiſſe ac ſanatum fuiſſe. Novi ego, ſcribit *Vict. Trincavellius l. 3. conſil. 32. p. m. 403* non poſtremi nominis medicum Hiſpanum publicè Bononiæ profitentem, qui ſolo eſu aſſorum alimentorum & abſtinentiâ potûs omnis per quadraginta dies continuatâ ſanatus eſt, absque ullo prorſus medicamento. *Vid. & Hildanus cent. 4. obſ. chirurg. p. 316.* & *Zacut. Luſit. p. 407.* *Acetum* aquâ chalybeatâ dilutum ſolâ oris abluitione ſitim franget. Vel aſſumptus *ſir. acetoſus.* Vel *decoctum glycyrrhizæ.*

VITALIS ſvadet AEREM purum calidum & ſiccum. τὴν μεταμείβειν σύμφορον ἐπὶ τοῖσι μακροῖσι νοσήμασιν, inquit *Galen. 6. epid. comm. 5. t. 19.* ANIMI PATHEMATA mediocritatis non transſiliant terminos; mœrores jucundâ converſatione pellantur: lætandum; lætitia ſiquidem exſiccat & calorem internum auget.

ANIMALIS ratione, ὕπνος ἀρηγὴ, SOMNUS *auxilio est;* intra limites tamen continendus. Lectus sit non admodum mollis, scribit *Trincavell. l. c.* & si fieri potest, ut ex herbis exsiccantibus conficerentur lecti, puta ex pulegio, calamentho, urticâ, origano, hyssopo & similibus, incredibile dictu, quantopere prodest per somnum. Tanta vis est in exsiccantibus herbis medicamentisve. Decubitus sit capite elatiore. ὑδρωπιώδεα, inquit *Cous 5. epid. t. 69. edit. Fœs.* δεὸν ταλαιπωρέειν, ἱδρῶν, *aqua inter cutem laboranti utile est corpus laboribus exercere, sudores movere.* ἡ γὰρ ταλαιπωρίη ἀπάγει τι τῆς ἰκμάδος, *Vehemens enim exercitatio nonnihil humoris deducit l. 1. de morb. mul. p. m. 153.* & *Trallianus p. 524.* κίνησις, εἴπερ τι ἄλλο, τοῖς ὑδερῶσι συμβάλλεται, *motus, si quid aliud, hydropicis conducit.* ALVUS semper retineatur lubrica. VENUS, licet exsiccet; tamen quia calidum innatum debilitat, fugienda, & oportet interdum Scythas imitari ac ἀνανδρείην καταγινώσκειν, *ignaviam accusare* aut mentiri. *Hipp. l. de aëre loc. & aq. p. m. 76.*

His ita ex triplici fonte observatis fine suo non frustrabitur medicus, si potissimum crebris gemitibus intermisceatur præstantissimum in omnibus adversi ἀλεξιφάρμακον, quod est seria & ardens precatio: nam

Ni Deus adfuerit, viresque infuderit herbis,
quid rogo Dictamnus, *quid* Panacæa *juvent?*

Hæc sunt quæ de Ascite proferre, & eruditis offerre volui & valui. Non me latet neminem mortalium esse, quem non aliqua pars ignorantiæ attingat, hanc contagem ex ipsa mortalitate nos traxisse. Quare, quæ forsan ex imbecillitate judicii sunt commissa, candidus & benevolus lector in meliorem interpretetur partem, & meminerit in re difficili, non qui ad unguem satisfecerit, sed, qui voluerit, satis cumulatè fecisse.

CLA-

FElicitatis faſtigium, ac bonorum omnium complementum olim habebatur, olympiorum victorem in totius Græciæ conventu pronunciari. Votorum horum ſumma impetrabatur corporis exercitatione, membrorum agilitate, & virium robore. Alia mens venerando Domino Parenti. Hic docili informandæ adoleſcentiæ addicens primos juventutis annos, optimè apud animum expendit ſuum, illud Senecæ libro de tranquillitate animæ cap. 3.

Non

Non is ſolus Reipublicæ prodeſt, qui candidatos extrahit, & tuetur reos, & de pace belloque cenſet, ſed qui juventutem exhortatur, qui in tantâ bonorum præceptorum inopiâ virtute inſtruit animos, & in privato publicum negotium agit. Bellorum verô iniquitate aliò migrare juſſus, novis miniſteriis addictus, ſacræ ædis curandæ officium gerens, integritate vitæ omnibus ſe commendabilem reddit. Alia etiam TIBI mens: abjectâ corporis curâ ceu ignobili, animi culturæ à teneris incumbis totus, in no-

bili

bili diſciplinarum palæſtrà, & medicis hortis amœnisſimis decerpis flores magno in praxi uſui aliquando futuros, micro-coſmi curam habes ſedulò, qui-busque ille ſublevari posſit ſubſidiis, triplici perluſtrato regno, indagas continuò. In ſapientiæ & prudentiæ medicæ inveſtigatione votorum tibi ſtat ſumma. Ad hanc laudabili contentione anhelas. Non deerit ſucceſſus fauſtus & auſpicatus. De intercute ſitiente morbo plenæ theoreticis & practicis apicibus theſes defendendæ nunc ſunt. In con-

flictu

flictu hoc boni militis officio fungere, pro veritate dimicans & famæ celebritate. Exspectat te Musarum & Apollinis militibus & pacatis studiis sacra Laurus, doctarum frontium peculiaris, triumphi innoxii comes, omnibus civicis præferendi, quippe non unum civem, sed infinitos morborum mole pressos servandi artem didicisti. Dabam in Athenæo Salano pridie Non. Junii, Anno cIɔ Iɔc LXII.

Guernerus Rolfincius,
Phil. & Med. D. Prof. Publ.

SOl pluvias campos perdentes lumine ſiccat.
Tu quoque conſiliis fauſtè, perdocte JACOBI,
discute perdentes lymphas tot viſcera nobis.
Hoc præſta, atque olim Meditrinæ Sol eris orbi.

Hoc gratulabundus
precatur

Gothofredus Mœbius D.
P.P. Med. Elect. Brand. & Adm. Archi-Episc. Magdeburg.

Ad Nobilem & Experientiſſimum

DN. JOHANNEM JACOBI,
Med. Doctorandum Clariſſimum,
Amicum perdilectum.

AScitem ſitis atque tumor comitantur, utroque
apparente ingens fertur adeſſe malum:
Nonne ſitis, tumida atque mihi præcordia monſtras,
quæ labor & ſtudium progenuêre diu?
Non faſtum, ſpeciem cupidæ nec mentis honorum
deſignant. Ingens Fama ſecunda bonum eſt.

f.

Joh. Theodorus Schenck
Med. D. Prof. Publ.

Qui

QUi manè, JACOBI, atque vesperi impiger
Coi senis magnique Galeni libros
volvis, revolvis, ac Salanæ ab auribus
Asclepiorum hæres, eris frustrà haut. Brevi
industriam pensabit amplum præmium,
Laurus perennè florida & laudis decus.

Clariss. Dn. Candidato,
amico suo ac civi singulariter habendo,
bonæ scævæ ergo fundeb.
ἐκ τοῦ παρεχρῆμα

Philippus Horst P. P. Facult.
Philos. & Academ. totius Senior.

PRæclaris Studiis præclara brabéa feruntur:
Hoc docet exemplum, Clare JACOBE, Tuum.
PHOEBUS Apollineâ Tua cingit tempora lauru,
Atque, TUUM HÆC STUDIUM PRÆMIA POSCIT, ait.
Macte bono tanto! Te præmia plura sequentur:
Mox etenim publico munere clarus eris.

Ita
Clarissimo Domino Doctorando,
Commensali honoratissimo,
ominatur

Casparus Posner,
Phys. Prof. Publ. Ordin.